

OGÓLNOPOLSKI KWARTALNIK PZHİPZF

HODOWCA

Nr 70 • listopad 2016 r

ZWIERZĄT FUTERKOWYCH

ISSN 1506-4042

**Czy Twoja ferma
jest jeszcze Twoja?**

**Dwie ostatnie aukcje
sezonu 2015/2016**

TERMINY DOSTAW

AUKCJA 9 - 14 LUTY 2017

PERŁA	Wtorek, 6 grudzień 2016
SILVERBLUE / BIAŁE	Wtorek, 13 grudzień 2016
BRAŻ (Samice i samce)	Czwartek, 22 grudzień 2016
BRAŻ (Samice)	Czwartek, 12 stycznia 2016

AUKCJA 8 - 15 MAJ 2017

WSZYSTKIE MUTACJE	Czwartek, 26 stycznia 2017
CROSSY / PASTEL	Czwartek, 26 stycznia 2017
CZARNE / MAHOŃ	Czwartek, 2 lutego 2017
BRAŻ / BIAŁE	Czwartek, 16 lutego 2017
LISY	Czwartek, 9 lutego 2017

AUKCJA 6 - 10 LIPIEC 2017

SKÓRY JAKOŚCI ZIMOWEJ	Czwartek, 30 marzec 2017
SKÓRY POKOPULACYJNE	Piątek, 21 kwiecień 2017
LISY	Czwartek, 27 kwiecień 2017

NAFA
FURS BEYOND EXPECTATION

NAFA POLSKA SP. Z O.O.

ul. Granitowa 10, Łozienica, 72-100 Goleniów
tel. (+48) 91 350 95 20, fax. (+48) 91 350 95 38

www.nafa.ca

Klaudia Gołabek
redaktor naczelna

Szanowni Hodowcy!

Aktualne wydanie naszego pisma zawiera podsumowanie działań PZHiPZF w ostatnich miesiącach.

W dziale aktualności znajdziecie Państwo informacje o podjętej współpracy między PZHiPZF i Parkami Narodowymi w zakresie monitorowania i ograniczania populacji dziko żyjącej norki amerykańskiej, która była świadomie introdukowana do naturalnego środowiska w latach 50. ubiegłego wieku, na terenach zachodnich republik byłego Związku Radzieckiego. Zamieszczamy także sprawozdanie z wydarzeń, których byliśmy organizatorem lub sponsorem – z seminarium naukowego w Tarnowie Podgórny oraz z Hubertusa Spalskiego.

Tradycyjnie rekomendujemy analizę artykułu, który przedstawia sytuację handlu skórą na rynku światowym.

Oprócz powyższych zagadnień, polecamy artykuły o tematyce zawodowej i naukowej oraz prawnej, które z pewnością mogą być bardzo przydatne w Państwa pracy, w rozwiązywaniu różnych problemów.

Zachęcamy Państwa do dokładnego zapoznania się ze wszystkimi informacjami, zawartymi w bieżącym wydaniu Hodowcy Zwierząt Futerkowych.

Życzymy Państwu przyjemnej lektury, zachęcamy do kontaktu z Redakcją.

Redakcja

SPIS TREŚCI

- 4 Dwie ostatnie aukcje sezonu 2015/2016
- 6 Seminarium w Tarnowie Podgórny
- 10 Podjęcie współpracy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym w zakresie monitorowania i ograniczenia dzikiej populacji norki amerykańskiej
- 11 Spotkanie przedstawicieli PZHiPZF z wiceministrem środowiska Andrzejem Szwedą-Lewandowskim i dyrektorem Parku Narodowego Ujście Warty Konradem Wypychowskim
- 12 Święto myśliwych
- 14 PAWEŁ BIELAŃSKI Miejsce i rola hodowli mięsożernych zwierząt futerkowych w polskim rolnictwie
- 26 Czy Twoja ferma jest jeszcze Twoja?
- 28 TADEUSZ JAKUBOWSKI, TOMASZ NALBERT Problemy zdrowotne mięsożernych zwierząt futerkowych w okresie okołoporodowym i odchovu młodzieży
- 32 ANDRZEJ GUGOLEK Charakterystyka pasz w aspekcie racjonalnego żywienia lisów i norek (cz. 1)
- 42 Paweł Bielański, Andrzej Zoń Praca na rzecz polskiej hodowli. Wspomnienie o dr. inż. Jerzym Sławoni
- 50 Informacja o pracach komisji sejmowych

Hodowca Zwierząt Futerkowych

jest ogólnopolskim kwartalnikiem, zawierającym informacje z zakresu chowu i hodowli mięsożernych zwierząt futerkowych oraz ochrony środowiska, uregulowań prawnych i sytuacji rynkowej, dotyczących tych gatunków zwierząt.

Rada programowa:

dr Tadeusz Jakubowski (przewodniczący Rady)
prof. dr hab. Marian Brzozowski, prof. dr hab. Andrzej Gugolek, prof. dr hab. Krzysztof Kostro, Klaudia Gołabek, Roman Horoszczuk.

Wydawca: PZHiPZF

00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, lok. 301
Prezes Zarządu: Rajmund Gąsiorek
www.pzhipzf.pl

Adres redakcji:

00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20, lok. 301
email: k.golabek@pzhipzf.pl

Redaktor naczelna: Klaudia Gołabek

Korekta: Ewa Matyba

Nakład: 2000 egzemplarzy. Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w nadesłanych artykułach, nie zwraca niewykorzystanych materiałów oraz nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń. Tłumaczenia z czasopism zagranicznych drukowane są jako obszernie streszczenia. Prawa autorskie i wydawnicze zastrzeżone. Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii lub powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody wydawcy, w całości lub części JEST ZABRONIONE i podlega odpowiedzialności karnej.

ISSN 1506-4042

Zdjęcie na okładce: Tadeusz Jakubowski

Dwie ostatnie aukcje sezonu 2015/2016

Fatalna zima, lepsza wiosna, dobre lato. Tak w skrócie można podsumować tegoroczną sprzedaż skór na światowych aukcjach.

Cykl jesiennych aukcji zakończył obecny sezon i należy dodać, że były to dużo bardziej udane aukcje niż te z września poprzedniego sezonu. Wówczas byliśmy świadkami bardzo nerwowej końcówki sezonu i odmiennych strategii domów aukcyjnych w odpowiedzi na kiepską sytuację na rynku skór. Obserwowaliśmy drastyczne spadki cen skór lisów i norek, wycofywanie skór z aukcji, przesuwanie terminów sprzedaży i inne niepokojące działania.

Na szczęście, tegoroczne, jesiennie aukcje przebiegały w dużo spokojniejszej atmosferze i osiągnęły zdecydowanie lepsze rezultaty.

W harmonogramie jesiennych aukcji znalazły się tylko dwa domy aukcyjne: KOPENHAGEN FUR i SAGA FURS.

Na aukcji w Kopenhadze 9-15 września, na sprzedaż wystawiono 4,1 mln skór. Była to dwunasta aukcja sezonu i czwarta aukcja duńskiego domu aukcyjnego w tym sezonie. Oprócz skór regularnych w liczbie 1,65 mln, w ofercie znalazły się także skóry pokopulacyjne i nieregularne. W porównaniu z wcześniejszymi wrześniowymi aukcjami z lat poprzednich, frekwencja wśród kupców była wysoka. Aukcję odwiedziło około 500 klientów, co znalazło potwierdzenie w bardzo wysokim procencie sprzeda-

ży. Skóry regularne norek zostały sprzedane w całości. Jedynie odmiany szafir velvet i black cross uzyskały nieco niższy procent sprzedaży. Średnia cena regularnych skór norek wyniosła 32,5 Eur (samce 39 Eur, samice 24,6 Eur). Bogata oferta skór pokopulacyjnych i nieregularnych również została wyprzedana prawie

To niewątpliwie optymistyczny wskaźnik, gdyż na ubiegłorocznej, wrześniowej aukcji odnotowano spadek cen norek o około 40% w porównaniu z aukcją letnią.

Bardzo skromna kolekcja lisów również znalazła nabywców. Lisy srebrzyste, w ilości poniżej 2 tys. sztuk, uzyskały

Na aukcji w Kopenhadze 9-15 września, na sprzedaż wystawiono 4,1 mln skór. Skóry regularne norek zostały sprzedane w całości. Średnia cena wyniosła 32,5 Eur (samce 39 euro, samice 24,6 euro)

w całości, uzyskując średnią cenę 20,1 Eur.

W porównaniu z ostatnią letnią aukcją KF, można zaobserwować wzrost cen w niektórych gatunkach nawet do 12%.

średnią cenę 34 Eur, a polarne w ilości 114 szt. 27 - Eur.

Druga w kolejności, wrześniowa aukcja SAGA FURS, odbyła się w Helsinkach 18-23 września. Była to czwarta aukcja fińskiej

go domu aukcyjnego, a zarazem ostatnia, trzynasta aukcja sezonu. W ofercie znalazło się 1,3 mln skór norek pokopulacyjnych i nieregularnych oraz 740 tys. lisów i jenotów. W porównaniu do ubiegłorocznej, wrześniowej aukcji w Helsinkach, gdzie ceny spadły nawet o 50% w porównaniu do poziomu aukcji letniej, tę aukcję można zaliczyć do udanych. Oferowane skóry norcze zostały sprzedane w całości po cenach porównywalnych lub nieznacznie niższych niż w Kopenhadze. Średnia cena aukcyjna norek wśród samców wyniosła 25,1 Eur, a samic 10,4 Eur. Niestety, podobnie jak w poprzednim sezonie, szczegółowe wyniki sprzedaży norek z wrześniowej aukcji SAGA FURS nie są dostępne.

Na aukcji w Helsinkach wystawiono na sprzedaż bogatą kolekcję lisów regularnych oraz lisów niebieskich pokopulacyjnych i nieregularnych. Cen skór lisich pokopulacyjnych i nieregularnych, podobnie jak w przypadku norek, nie udostępniono.

Oferta lisów srebrzystych regularnych została sprzedana

w 99%, uzyskując średnią cenę 56,1 Eur. Niemal identyczny wynik uzyskały regularne skóry lisów niebieskich – 56,7 Eur (100% sprzedanych skór). Lepiej wypadły regularne skóry lisa ciemnego, osiągając średnią 67,3 Eur (100% sprzedanych skór). Uzyskane średnie cenowe lisów

cyjną. Niska cena skór i duża podaż sprzyja takim procederom i fałszują rzeczywistą sytuację rynkową.

Ostatnim aukcjom sezonu towarzyszyło duże zainteresowanie kupców ze wszystkich liczących się rynków. Największą grupę, tradycyjnie, stanowi-

Na aukcji w Helsinkach oferta lisów srebrzystych regularnych została sprzedana w 99%, uzyskując średnią cenę 56,1 euro

regularnych są porównywalne do ostatnich cen aukcji SAGA FURS z czerwca br. Minimalny wzrost można zaobserwować w grupie lisów niebieskich i ciemnych, delikatny spadek natomiast w lisach srebrzystych. Cieszy jednak wzrost poziomu sprzedaży skór tego gatunku.

Pamiętajmy jednak, że część skór zakupionych na tegorocznych aukcjach, ponownie trafi do sprzedaży w przyszłym sezonie, albowiem wciąż mamy do czynienia ze sprzedażą spekulacyjną.

li Azjaci. Ostatnie aukcje po raz kolejny udowodniły, że jesteśmy zależni od chińskiego rynku futrzarskiego. Mimo iż na aukcjach pojawiają się kupcy z tradycyjnych rynków zbytu, czyli Europy i Rosji, nadal ewidentnie ich brakuje a zdecydowana większość produkcji trafia do Chin. Wciąż uzależnieni jesteśmy od jednego potężnego gracza z ogromnym potencjałem, ale taka sytuacja nie gwarantuje bezpieczeństwa i spokojnego jutra.

Krzysztof Tuczkowski

Seminarium w Tarnowie Podgórny

Tradycyjnie, w pierwszy piątek i sobotę września odbyło się seminarium naukowe Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych w Tarnowie Podgórny.

Jak co roku, wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem i zgromadziło wielu hodowców, a także ekspertów z dziedziny hodowli mięsożernych zwierząt futerkowych.

W trakcie dwóch dni trwania seminarium odbyło się wiele ciekawych i ważnych wykładów, dzięki którym uczestnicy szkolenia mieli możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu hodowli. Oprócz prelekcji naukowych, zostały również poruszone tematy związane np. z prawnymi

i podatkowymi aspektami umów zawieranych przez hodowców zwierząt futerkowych z domami aukcyjnymi oraz kwestie regulacji przepisów ochrony środowi-

ska - co wolno, a czego nie wolno robić.

Pomiędzy wykładami hodowcy mogli odwiedzać stoiska wystawców, na których był prezen-

towany bogaty asortyment każdej z firm. Niektóre firmy były także sponsorami nagród, które w drugim dniu szkolenia otrzymali hodowcy (lista firm sponsorujących nagrody umieszczona na następnej stronie). Poza powyższym wspomnianym harmonogramem, warto zaznaczyć, że hodowcy zapoznali się z sytuacją na rynku poprzez wystąpienia i prezentacje przedstawicieli z trzech domów aukcyjnych na świecie.

Pod koniec trwania seminarium, odbyło się szkolenie w zakresie „Uśmiercania zwierząt futerkowych na fermach” oraz „Zasad bezpieczeństwa przy magazynowaniu butli z tlenkiem węgla na fermach zwierząt futerkowych”. W szkoleniu tym, oprócz hodowców, wzięli także udział przedstawiciele Parków Narodowych: Wielkopolskiego Parku Narodowego, Parku Narodowego Ujście Warty oraz Parku Narodowego Bory Tucholskie, w ramach trwającej współpracy z PZHiPZF.

W imieniu zarządu Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych chcielibyśmy podziękować wszystkim uczestnikom szkolenia, a także już teraz zapraszamy na seminarium naukowe, które odbędzie się we wrześniu 2017 r.

FIRMY SPONSORUJĄCE NAGRODY

Polski Związek Hodowców i Producentów
Zwierząt Futerkowych

*składa serdeczne podziękowania firmom sponsorującym nagrody w Loterii
przeprowadzonej podczas Seminarium Naukowego PZHiPZF 2016*

sagafurs®

HG
POLAND

MS Schippers

Korczak® since 1989

VITOLIUM®

INFORMACJA DLA HODOWCÓW

SKINPOLEX POLSKA SP. Z O.O.
zaprasza do współpracy wszystkich hodowców lisów, zainteresowanych wysyłką skór
do sprzedaży aukcyjnej w kanadyjskim Domu Aukcyjnym

NAFA

- przyjmujemy wszystkie rodzaje skór lisich
- certyfikat nie jest wymagany
- oferujemy bezpłatny odbiór skór od hodowcy
- nie pobieramy żadnych opłat

Zainteresowanych prosimy o kontakt
w celu przesłania deklaracji współpracy na nadchodzący sezon 2016/2017

Kontakt:

Biuro Skinpox Polska w Bydgoszczy tel. 52 345 31 03

Krzysztof Tuczkowski tel. 607 986 452

ZAPRASZAMY DO WSPÓŁPRACY

W imieniu

**KRAJOWEGO CENTRUM HODOWLI ZWIERZĄT W WARSZAWIE
POLSKIEGO ZWIĄZKU HODOWCÓW
I PRODUCENTÓW ZWIERZĄT FUTERKOWYCH**

oraz firm

SKINPOLEX POLSKA sp. z o.o.

SKINPOLEX sp. z o.o.

zapraszamy na

XIX KRAJOWY POKAZ SKÓR FUTERKOWYCH

który odbędzie się 4 lutego 2017 r. w Bydgoszczy
przy ul. Przemysłowej 8 bud. 4

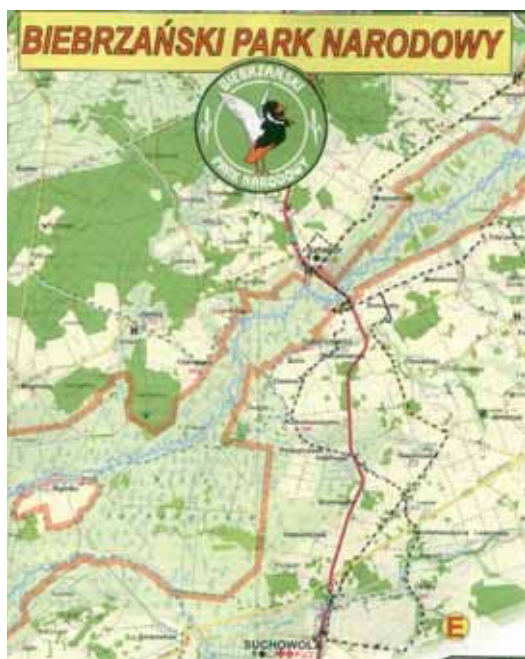
Pokazy skór organizowane w Bydgoszczy stały się tradycją w branży futrzarskiej

Serdecznie zapraszamy wszystkich hodowców lisów i norek do wzięcia udziału w pokazie.
Skóry konkursowe należy dostarczyć do magazynu w Bydgoszczy do 20 stycznia 2017 r.

Zachęcamy do wystawienia swoich skór

Wszelkich informacji dotyczących pokazu udziela pracownicy firmy Skinpox.
Tel. 52 345 31 03, 607 986 452

Fot. T. Jakubowski

Osoby biorące udział w spotkaniu w Biebrzańskim Parku Narodowym – od lewej Tadeusz Jakubowski, Małgorzata Górską, Krzysztof Frąckiel

Podjęcie współpracy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym w zakresie monitorowania i ograniczenia dzikiej populacji norki amerykańskiej

27 lipca 2016 odbyło się spotkanie dra Tadeusza Jakubowskiego, reprezentującego PZHiPZF, z dyrektorem Biebrzańskiego Parku Narodowego panią Małgorzatą Górską i panem Krzysztofem Frąckielem w celu podjęcia współpracy w zakresie monitorowania stanu zdrowotnego i obniżenia dzikiej populacji

norki amerykańskiej w BPN. Omówiono zakres współpracy i pomocy naszego związku w zakupie niezbędnego sprzętu do odławiania norek, w tym pułapek żywołownych, sprzętu do łodzi. Przekazano sprzęt do pobierania próbek krwi, omówiono technikę pobierania krwi od norek oraz jej przechowy-

wanie i przekazywanie próbek krwi i tuszek norek do badań. Omówiono technikę usypiania norek oraz przeszkolenia w tym zakresie personelu Parku w ramach szkoleń prowadzonych przez PZHiPZF. Zadeklarowaliśmy podpisanie umowy o współpracy.

TJ

J.M. Farmsalg

MASZYNY UŻYWANE

DANIA, 8752 Østbirk, Ryvej 4

e-mail: post@jemo.as

KARMIARKI I URZĄDZENIA FERMOWE

KOMPLETNE WYPOSAŻENIE LINII DO SKÓROWANIA

AKTUALNY KATALOG ZNAJDZIESZ NA:

WWW.JEMO.AS

Spotkanie przedstawicieli PZHiPZF z wiceministrem środowiska Andrzejem Szweda-Lewandowskim i dyrektorem Parku Narodowego Ujście Warty Konradem Wypychowskim

9 sierpnia 2016 roku odbyło się spotkanie przedstawicieli PZHiPZF, reprezentowanego przez dyrektora Klaudię Gołąbek i dra Tadeusza Jakubowskiego, z wiceministrem środowiska Andrzejem Szweda-Lewandowskim i dyrektorem Parku Narodowego Ujście Warty Konradem Wypychowskim. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele PZHiPZF i przedstawiciel PZŁ. Dyrektor PNUW obszernie omówił program ograniczania dzikiej populacji norki amerykańskiej w zarządzanym przez niego Parku. Przedstawił swoją opinię w sprawie lokalizacji ferm norek wokół parków, możliwości ucieczek z nich norek, wpływ dzikiej norki na populację ptactwa wodnego, technikę chwytania norek oraz ich likwidacji. My zaproponowaliśmy pomoc i współpracę w badaniu zdrowia populacji norek i wpły-

wu chorób na jej wielkość. Zadeklarowaliśmy wsparcie finansowe w programie ograniczania liczebności norek w środowisku. PZHiPZF przeszkoli osoby chwytające zwierzęta w zakre-

sie pobierania od nich próbek do badań oraz w zakresie techniki ich usypiania. Podpiszemy także z PNUW umowę o współpracy.

TJ

HG

IMPROVING YOUR FUR BUSINESS

Jasopels

Zarząd Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych

dziękuje firmom HG oraz Jasopels

za pomoc w wyposażeniu w sprzęt niezbędny do monitorowania dzikiej norki amerykańskiej przeznaczony dla Polskich Parków Narodowych w ramach współpracy z naszym Związkiem.

Święto myśliwych

Fot. T. Jakubowski

8 października 2016 r. odbyło się największe w Polsce święto myśliwych Hubertus Spalski 2016. Polski Związek Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych już po raz czwarty wziął udział i był sponsorem wydarzenia.

Hubertus Spalski to przede wszystkim dobrze zorganizowana impreza, która przewiduje wiele atrakcji dla rodzin odwiedzających stoiska wystawców, ale nie tylko. Każda z przybyłych osób miała okazję do spróbowania lokalnych potraw oraz obejrzenia ciekawych występów na scenie. Co roku z okazji święta myśliwych Spałę odwiedzają tysiące osób, które chcą poznać tematykę myśliwską, ale również regionalną i odpocząć, korzystając z uroków przyrody. Dzięki stoisku, które PZHiPZF miał do dyspozycji, mogliśmy rozdać zgromadzonym osobom materiały informacyjne oraz gadżety dla najmłodszych.

Dla nas, jako sponsora oficjalnego, Hubertus Spalski stanowił doskonałą okazję do szerzenia informacji na temat branży oraz do rozmów z wieloma znakomitymi osobami. Dzięki naszemu sponsoringowi mamy też przywilej wręczać nagrodę dla zwycięzcy konkursu – lisiarza polowania Spała 2016, co jest dla nas dużym wyróżnieniem.

Fot. T. Jakubowski

Fot. T. Jakubowski

Fot. T. Jakubowski

Fot. T. Jakubowski

Tarnowo Podgórne, wrzesień 2016

MIEJSCE I ROLA HODOWLI MIĘSOŻERNYCH ZWIERZĄT FUTERKOWYCH W POLSKIM ROLNICTWIE

Prof. dr hab. Paweł Bielański
Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt; Balice k.
Krakowa

prof. dr hab. Stanisław Niedźwiadek
(1941 – 1997)

dr inż. Jerzy Sławoń
(29 czerwca 1934 - 30 listopada 2002)

Skąd bierze się mleko?

Rok 2015 w Polsce > 1,4 mln gospodarstw rolnych
(99% stanowiły tzw. gospodarstw rodzinne)

Wg projektu „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” projekt z 29 lipca 2016

Wielkość gospodarstw rolnych

aż 53,1% stanowiły gospodarstwa do 5 ha

Gospodarstwa o powierzchni przekraczającej 30 ha – tylko 5,1 %

Największy odsetek najmniejszych gospodarstw rolnych (poniżej 1 ha) w województwie śląskim; o powierzchni od 1 do 5 ha województwo podkarpackie (79,6%) i małopolskie (79,5%)

Gospodarstwa o powierzchni powyżej 30 ha
– województwo zachodniopomorskie
i warmińsko-mazurskie

Liczba pracujących w sektorze rolnym wynosi ok. 2,3 mln osób tj. 16,3% wszystkich pracujących w gospodarce narodowej

Ponad 97% pracujących w sektorze związanych jest z podsektorem upraw rolnych, chowu i hodowli zwierząt. Liczba pracujących w działach: łowiectwo, leśnictwo, rybactwo to 53,5 tys. osób tj. 2,2% pracujących w całym sektorze rolnictwa.

GUS informuje, że około 2,2 mln osób pracuje w gospodarstwach indywidualnych, a jedynie 10,3 tys. w ramach spółdzielni produkcji rolniczej.

Wg projektu „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” projekt z 29 lipca 2016

W ciągu ostatnich lat nieznacznie zwiększył się udział gospodarstw produkujących głównie na rynek – wzrost o 1% przy skali 887,1 tys. gospodarstw.

Warto zaznaczyć, że odsetek gospodarstw produkujących wyłącznie na sprzedaż zmniejszył się - z 17,6% w 2010 r. do 15,9% w 2013 r.

Wskazuje to na konieczność wsparcia tego trendu – profesjonalizacji produkcji rolnej oraz jej modernizacji.

Wg projektu „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” projekt z 29 lipca 2016

Wg danych GUS za 2015 rok sektor rolny (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo) generuje ok. 2,7 % wartości dodanej brutto ogółem (w cenach bieżących).

Należy podkreślić, że jest to najniższy udział tego sektora od 2003 roku – w poprzednich latach oscylował on wokół 2,9 – 3,1 %.

Wg projektu „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” projekt z 29 lipca 2016

Jaką rasę krów mlecznych pan/pani zna?

„Przeboje” polskiego rolnictwa

Chów gęsi na stłuszczone
wątroby

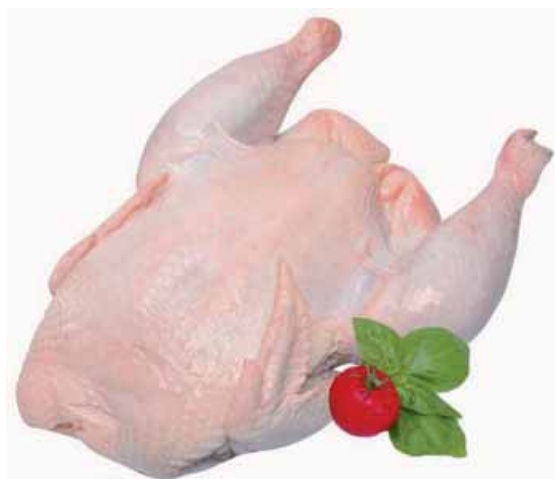

„Przeboje” polskiego rolnictwa

Mięso wołowe pochodzące z
uboju rytualnego

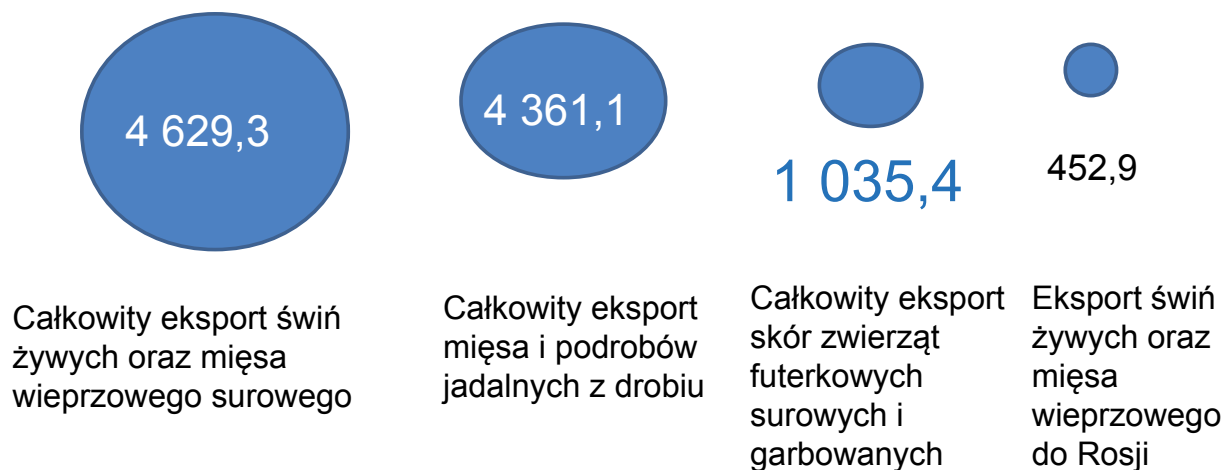
Mięso drobiowe i jajka

Skóry surowe norki

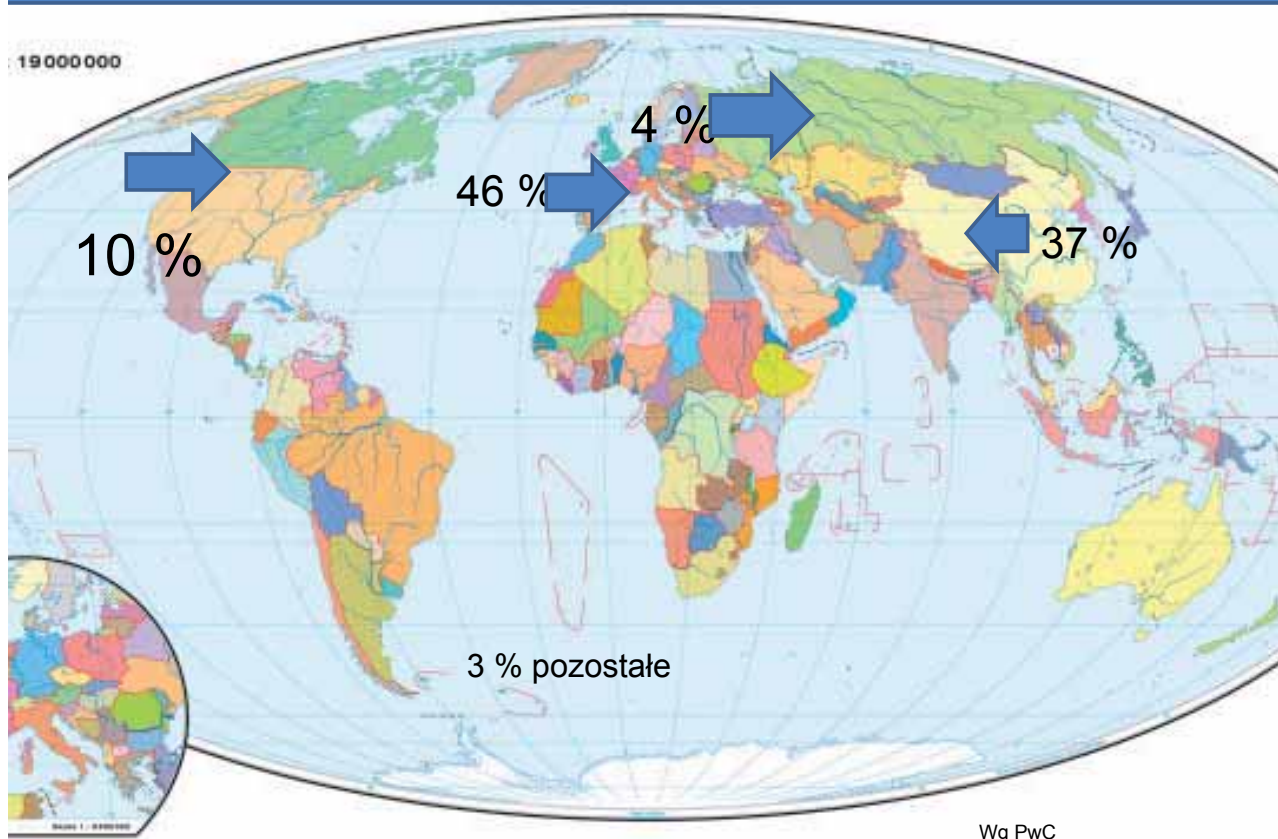
Wielkość eksportu w poszczególnych wybranych gałęziach rolnictwa w relacji do eksportu skór surowych i garbowanych (w mln zł)

Wg danych: GUS

Według Banku Zachodniego WBK w 2015 r. branża wysłała za granicę wyroby o wartości blisko 1,7 mld zł

Procentowy udział wybranych regionów w światowej produkcji skór futerkowych (2012 r.)

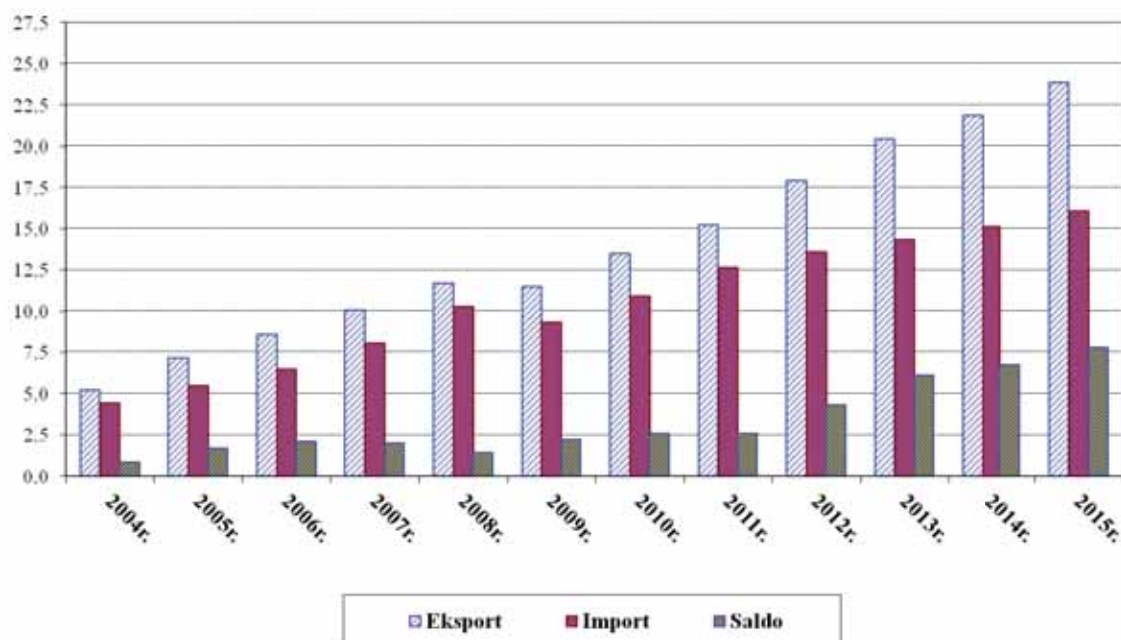

Udział krajów w łącznej wartości produkcji skór zwierząt futerkowych w Europie (%)

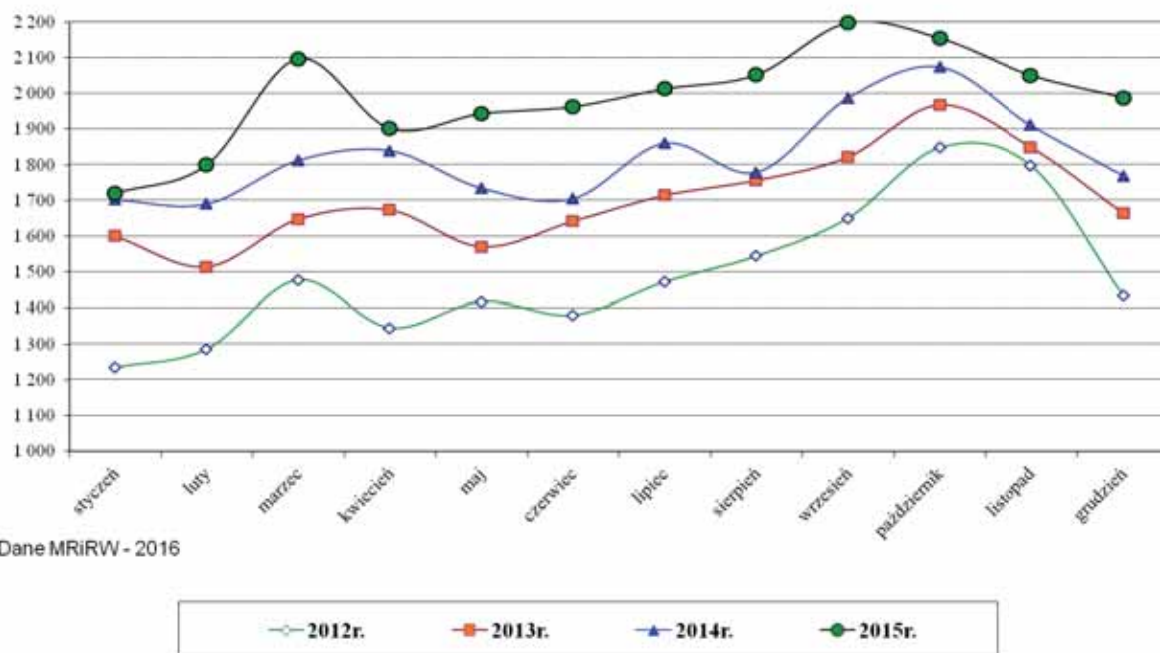
Handel towarami rolno-spożywczymi w latach 2004 - 2015.

mld EUR

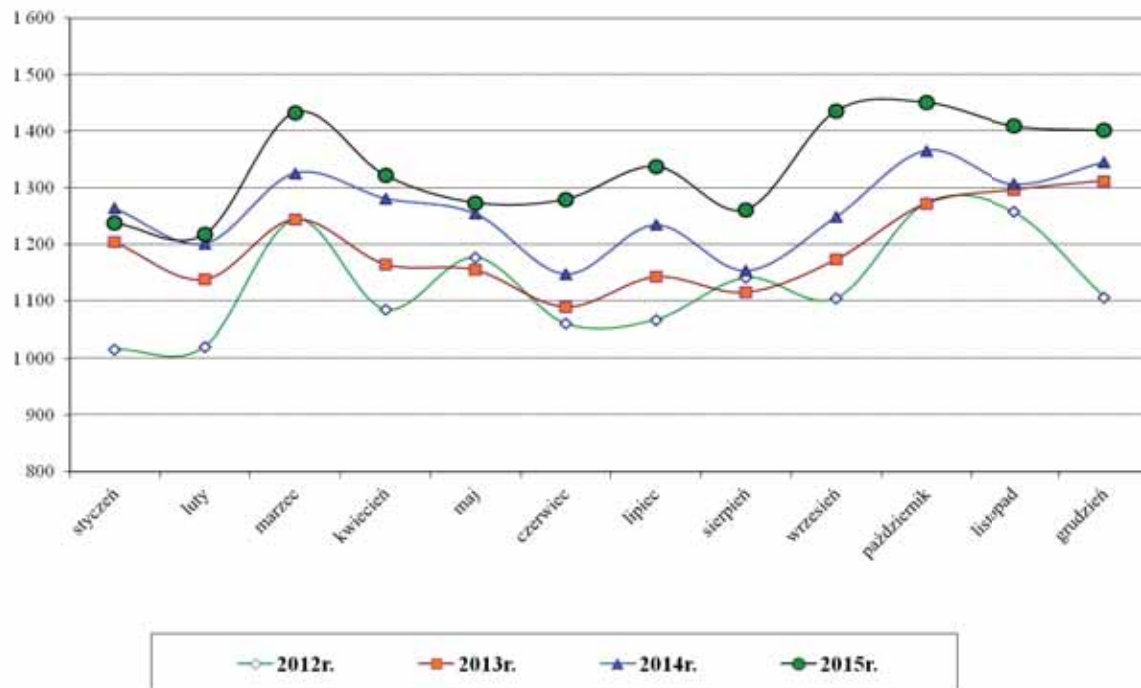
mln EUR

EKSPORT towarów rolno-spożywczych w latach 2012 - 2015.

mln EUR

IMPORT towarów rolno-spożywczych w latach 2012 - 2015.

Liczba
ferm
zwierząt
futerko-
wych w
Polsce

Wg GIW – 2014 r

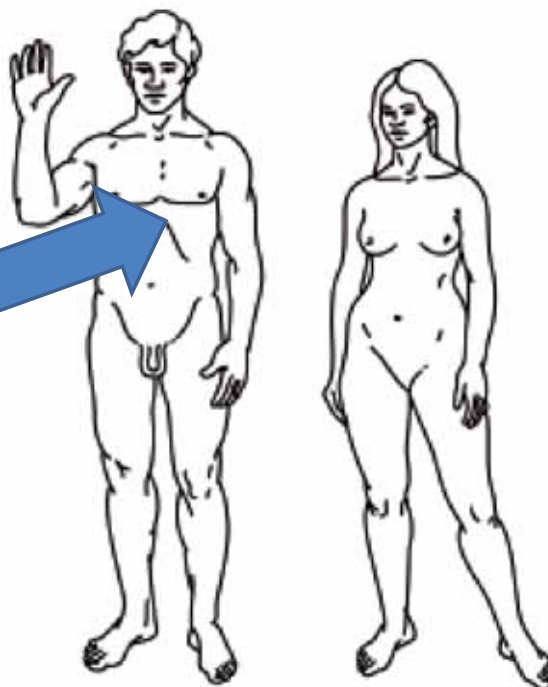
Stosowanie

podwójnej moralności

Niemoralne jest zabijanie zwierząt przez człowieka w celu pozyskania różnego rodzaju produktów

Ale jest zezwolenie na wykorzystywanie zwierząt do ksenotransplantacji

Wnioski:

- + wysoka efektywność hodowli
- + produkt eksportowy
- + miejsce zatrudnienia i aktywizacji
- + wykorzystanie ubocznych produktów przemysłu spożywczego
- + wysoka zdolność mobilizacji środowiska
- podatność na wahania światowego rynku
- działalność organizacji ekologicznych
- działalność lobby szukającego zysku
- działalność lobby zagranicznych

Optymistyczne

Pesymistyczne

Czy Twoja ferma jest jeszcze Twoja?

Prawne i podatkowe aspekty umów zawieranych przez hodowców z domami aukcyjnymi

Hodowca, zawierając umowy z domem aukcyjnym, otrzymuje komplet dokumentów – umowę komisju, umowę pożyczki, umowę zastawu, ogólne warunki aukcji, itp. – przygotowanych w taki sposób, aby zabezpieczały interesy domu aukcyjnego w najwyższym stopniu. Powstaje więc pytanie, czy interes hodowcy jest tak samo chroniony? Niewątpliwie, hodowcy, proponując wprowadzenie zmian w umowach i dodanie zapisów chroniących ich interesy w sposób zbliżony do ochrony, jaką dysponuje dom aukcyjny, spotykają się z niechętną postawą w tym zakresie.

Warto zatem, aby hodowca zdawał sobie sprawę ze znaczenia postanowień zawartych w umowach i ich ewentualnych konsekwencji. W dalszej części opracowania zostaną przedstawione występujące powszechnie zapisy, które domy aukcyjne wprowadzają na swoją korzyść, i krótko omówione ewentualne skutki, które mogą z nich wynikać.

Domy aukcyjne zastrzegają w umowach obowiązek hodowcy dostarczenia domowi aukcyjnemu 100% skór danego hodowcy, nie mniej niż uzgodnione minimum. W związku z tym, po podpisaniu umowy, hodowca traci możliwość (oczywiście, jeśli nie chce się narażać na negatywne konsekwencje przewidziane w umowie) sprzedaży części produkcji innemu odbiorcy.

Umowy przewidują ponadto zakaz obciążania zwierząt i skór na rzecz osób trzecich. Taki zapis

skutkuje utratą możliwości ustanowienia innych zabezpieczeń na stadzie i skórach – zabezpieczenia mogą być ustanowione wyłącznie na rzecz domu aukcyjnego i podmiotów z nim powiązanych. Ma to znaczenie w razie poszukiwania przez hodowcę dodatkowych form finansowania; banki, udzielając kredytu, często wymagają ustanowienia zabezpieczeń (czy to w formie zastawu czy hipoteki). Postanowienia zawarte w umowach z domami aukcyjnymi uniemożliwiają taką formę zabezpieczenia kredytu, co może przełożyć się na znaczące zwiększenie kosztów uzyskania finansowania, a nawet odmowę jego udzielenia.

Z koniecznością ustanowienia zabezpieczenia zwrotu zaliczek na rzecz domu aukcyjnego

(umowy przewidują szereg form zabezpieczenia: zastaw rejestrowy na ruchomościach, stadzie i skórach, hipoteka na nieruchomości) wiążą się również inne skutki. Przede wszystkim to hodowca ponosi koszty ustanowienia zabezpieczeń (w przypadku hipoteki będzie to np. opłata za sporządzenie oświadczenia o ustanowieniu hipoteki w formie aktu notarialnego i opłaty sądowej za wpis hipoteki do księgi wieczystej). Co więcej, mało prawdopodobne jest, aby po wygaśnięciu zabezpieczenia dom aukcyjny z własnej inicjatywy wystawił hodowcy dokumenty umożliwiające wykreślenie zabezpieczenia z rejestru czy księgi wieczystej. Hodowca musi zatem zwrócić się do domu aukcyjnego z takim żądaniem i oczywiście,

Fot. T. Jakubowski

po otrzymaniu dokumentów, już we własnym zakresie i na własny koszt sporządzić i złożyć stosowne wnioski. To jednak nie jedyna niedogodność związana z ustanowieniem zabezpieczenia. To, co stanowi największe zagrożenie, to możliwość przejęcia przedmiotu zabezpieczenia przez dom aukcyjny w przypadkach przewidzianych w umowie. Zwłaszcza w przypadku ustanowienia zastawu rejestrowego, domy aukcyjne zastrzegają sobie możliwość przejęcia na własność przedmiotu zastawu. W trakcie takiego procesu, wszystkimi kosztami (np. wyceny) zostaje obciążony hodowca, co oznacza, że nawet jeśli przejęcie nastąpi według cen rynkowych, hodowca poniesie stratę.

Kolejnym zapisem, który stawia dom aukcyjny w uprzywilejowanej pozycji, jest możliwość odstąpienia/rozwiązania umowy przez dom aukcyjny na podstawie nieostrych kryteriów lub według uznania domu aukcyjnego. Dom aukcyjny zastrzega sobie prawo odstąpienia od umowy bądź wypowiedzenia jej ze skutkiem na-

tychmiastowym w razie błahych powodów lub nawet przy braku racjonalnych przesłanek (w jednej z umów znalazł się np. zapis o możliwości wypowiedzenia umowy, jeśli hodowca zagrozi zaprzestaniem prowadzenia swojej działalności). Hodowca ma zatem prawo czuć się zagrożony, skoro dom aukcyjny uzyskuje dominującą pozycję w kreowaniu współpracy między stronami. Co więcej, dom aukcyjny zastrzega sobie możliwość naliczenia kar umownych w razie wypowiedzenia bądź odstąpienia od umowy. Oczywiście naliczenie kar umownych nie oznacza, że zobowiązania hodowcy wygasają – w razie odstąpienia bądź wypowiedzenia umowy, dom aukcyjny zażąda również zwrotu wypłaconych zaliczek czy pożyczki, a ponadto będzie domagał się zwrotu poniesionych kosztów (np. ubezpieczenia, kosztów transportu i konfekcjonowania skór, klasyfikacji skór na żywych norkach, itp.).

Kary umowne mogą być również naliczane w innych sytuacjach niż odstąpienie czy rozwiązanie umowy, np. w razie dostarczenia mniejszej niż deklarowana liczba skór. Oczywi-

potrącanych przez dom aukcyjny z kwot należnych po aukcji.

Kary umowne nie są zresztą jedynymi kosztami, które mogą powstać w razie określonego naruszenia umowy. Domy aukcyjne zastrzegają sobie, że w takich sytuacjach hodowca zobowiązany jest im zwrócić np. koszty windykacji czy koszty obsługi prawnej. Hodowca nie ma wpływu na wysokość tych kosztów, co dodatkowo stawia go w niekorzystnej sytuacji.

Należy pamiętać, że w sytuacji, w której dom aukcyjny udziela pożyczki hodowcy z przeznaczeniem na finansowanie hodowli w trakcie roku lub na cele budowy fermy, kuchni paszowej, itp., o ile nie jest to usługa finansowa, powstaje obowiązek zapłaty przez hodowcę podatku od czynności cywilnoprawnych (PCC) w wysokości 2%, liczonych od wysokości pożyczki. Na szczęście, domy aukcyjne zamieszczają w umowie stosowne klauzule, które rozwiewają wątpliwości w tym zakresie.

Przedstawione powyżej zapisy, występujące w umowach z domami aukcyjnymi, w przeważającej części dotyczą sytuacji niewywiązania się bądź nienależytego wywiązania się z zawartych umów. Jeśli współpraca stron będzie przebiegała bezproblemowo, a hodowca wywiąże się ze swoich zobowiązań, negatywne konsekwencje w ogóle go nie dotkną. Nie oznacza to oczywiście, że nie powinien ich być świadomy. Podpisując każdą umowę, powinniśmy starannie się zapoznać z jej treścią i zrozumieć, co mogą dla nas oznaczać jej postanowienia. Niniejsze opracowanie ma właśnie na celu ułatwienie tego zadania, choć należy pamiętać, że każda umowa wymaga indywidualnej uwagi.

Aleksander Czech

Zapisem, który stawia dom aukcyjny w uprzywilejowanej pozycji, jest możliwość odstąpienia/rozwiązania umowy przez dom aukcyjny na podstawie nieostrych kryteriów lub według uznania domu aukcyjnego

ście domy aukcyjne zastrzegają kary umowne wyłącznie na swoją korzyść (hodowca nie może ich żądać od domu aukcyjnego w razie niewywiązania się przez dom aukcyjny z obowiązków). Ewentualne kary umowne mogą spowodować powstanie dodatkowych kosztów dla hodowców,

Tadeusz Jakubowski

Tomasz Nalbert

Problemy zdrowotne mięsożernych zwierząt futerkowych w okresie okołoporodowym i odchowu młodzięży

dr Tadeusz Jakubowski

Zakład Chorób Zakaźnych, Katedra Chorób Dużych Zwierząt z Kliniką Wydział Medycyny Weterynaryjnej SGGW w Warszawie

lek. wet. Tomasz Nalbert

Zakład Chorób Zakaźnych Katedry Chorób Dużych Zwierząt z Kliniką Wydziału Medycyny Weterynaryjnej SGGW w Warszawie

Podstawą sukcesu w każdej hodowli i chowie zwierząt jest rozród oraz odchow młodzięży. Stan zdrowotny stada w tym czasie jest niezmiernie ważny, gdyż rzutuje później na średnią odchowanego miotu od jednej samicy. Im jest wyższy wskaźnik odsadzonych zwierząt, tym wyższa jest rentowność hodowli.

Problemy zdrowotne w stadzie mogą wywoływać czynniki niezakaźne, chociażby spowodowane niedoborem składników pokarmowych, takich jak białko, tłuszcze i węglowodany – źle zbilansowana dawka pokarmowa, brak w dawce pokarmowej potrzebnych aminokwasów, niedobór lub nadmiar witamin, niedobór makro- i mikroelementów.

Również duże problemy stwarzają zepsute (zjełczałe) tłuszcze, nadmiar wielonienasyconych kwasów tłuszczowych, czynniki takie jak tiaminaza, trójmetyloksyamina, awidyna, młkotoksyny (aflatoksyny, ochratoksyny, trichoteceny, zearelon, fumonizyny) oraz inne substancje toksyczne, które w sposób świadomy lub nieświadomy zostały wprowadzone do żywienia zwierząt.

W źle przechowywanych produktach wysokobiałkowych pochodzenia zwierzęcego powstają toksyczne aminy, nazywane jadami trupimi (neureyna, indol, skatol, muskaryna), a przy wysokich temperaturach w takich produktach może namnażać się *Clostridium botulinum*, wytwarzające najgroźniejszą dla nerek i lisów, biologiczną toksynę botulinową (fot. 1, 2). *Clostridium botulinum* jest Gram-dodatnią, przetrwalnikującą, bezwzględnie beztlenową łaseczką, występującą naturalnie w glebie i w osadach morskich. **Egzotoksyna botulinowa (neurotoksyna) powoduje blokowanie uwalniania acetylocholin w synapsach mięśni, niewydolność zakończeń nerwowych do uwalniania neurotransmiterów w obwodowym układzie nerwowym – porażenia wiotkie. Następuje nieodwracalne łącznie toksyny z receptorem – blok nerwowo-mięśniowy, brak skurczu mięśni – a porażenie mięśni oddechowych jest bezpośrednią przyczyną śmierci.**

Objawy: postać nadostra - nagle padnięcia, drgawki, piski; postać ostra - brak gorączki, wymioty, porażenie gardła, przełyku, krtani, czołganie,

„pływanie”, porażenia wiotkie, duszność typu brzuszno, rozszerzenie źrenic. Nie ma skutecznego leczenia.

Zatrucie hormonami może wystąpić przy skarmianiu w okresie rozrodu i laktacji produktami zawierającymi gruczoły dokrewne –

macice z jajnikami, jądra, łożyska, tchawice z tarczycami i przytarczycami, łebki drobiowe.

Groźne są również zatrucia chemiczne związkami fosforo-organicznymi, które zaburzają przemianę acetylocholino i zaburzają przekazywanie impulsów w zakończeniach nerwo-wo-mięśniowych. Związki te są składnikiem wielu insektycydów, stosowanych w zwalczaniu owadów w rolnictwie. U zwierząt fermowych do zwalczania pasożytów zewnętrznych stosowany jest Tactic i Neguvon.

sów w zakończeniach nerwo-wo-mięśniowych. Związki te są składnikiem wielu insektycydów, stosowanych w zwalczaniu owadów w rolnictwie. U zwierząt fermowych do zwalczania pasożytów zewnętrznych stosowany jest Tactic i Neguvon.

Fot. 1 Botulizm u lisów

Fot. T. Jakubowski

Fot. 2 Botulizm u lisów

Fot. T. Jakubowski

Samice karmione pokarmem zawierającym związki chloroorganiczne lub dioksyne, mogą wydalać je z mlekiem i powodować zatrucie osesków.

Nadmiar soli kuchennej w pokarmie lub złe jej wymieszanie może powodować, przy braku nieograniczonego dostępu do świeżej wody, poważne zatrucia, przebiegające z objawami neurologicznymi.

Czynniki fizyczne, takie jak bardzo niskie lub wysokie temperatury zewnętrzne, mogą przyczyniać się do wysokiej umieralności noworodków w okresie okołoporodowym. Udar cieplny może pogłębiać wyczerpanie laktacyjne u samic oraz powodować ich śmierć.

Choroby pasożytnicze, szczególnie u lisów, wywołane przez *Toxocara canis*, *Toxascaris leonina* i *Uncinaria stenocephala*, mogą być przyczyną licznych upadków szceniąt, na skutek wędrówki larw typu *Ascaris* oraz niedrożności jelit przez kłęby glist.

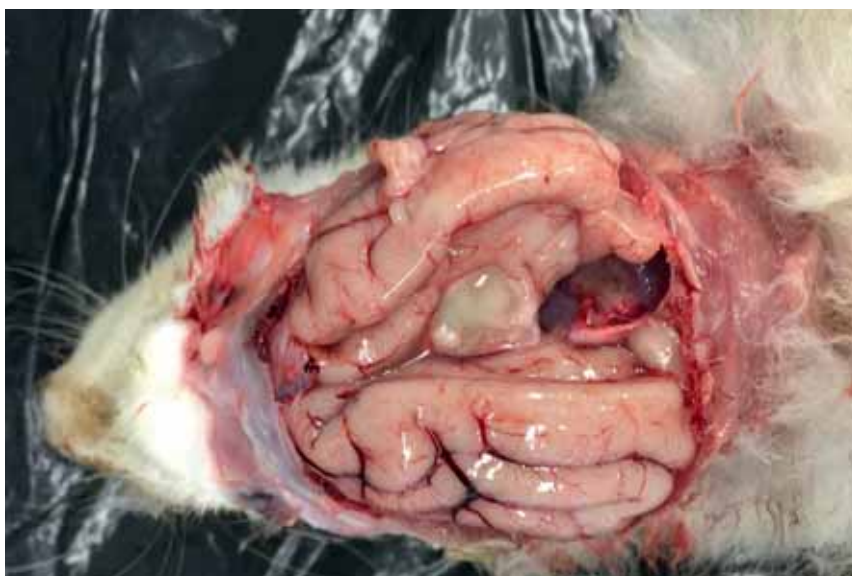
Czynniki bakteryjne, takie jak **gronkowce**, **paciorkowce** oraz **pałeczka ropy błękitnej**, powodują u lisów pospolitych i polarnych poważne zaburzenia w ciąży i okresie okołoporodowym. W większości naszych stad wymienionych gatunków jest rozpowszechnione nosicielstwo i siewstwo tych czynników. U samic powodują one ropne zapalenie dróg rodnych, jałowienie lub wysoką śmiertelność okołoporodową osesków.

U 3-, 4-tygodniowych lisiąt poważnym problemem mogą być zakażenia bakteriami *Salmonella* sp. oraz *Escherichia coli* (fot. 3 i 4), powodujące zmiany w CUN – ropne zapalenie mózgu, przebiegające z objawami neurologicznymi i kończące się śmiercią.

Fot. 3 Liski polarne - zapalenie mózgu – *E. coli*

Fot. T. Jakubowski

Fot. 4 Lis polarny – ropnie w mózgu

Fot. T. Jakubowski

Fot. 5 Nosówka u lisa srebrzystego

Fot. T. Jakubowski

Fot. T. Jakubowski

Fot. 6 Norka – choroba aleucka

Gronkowce i salmonelle mogą powodować u lisów nieżytowo-ropne zapalenie błon śluzowych, do złudzenia przypominające nosówkę.

Czynniki bakteryjne u norek najczęściej wywołują gronkowcowe wysiękowe zapalenie skóry, zapalenie płuc wywołane przez *Pseudomonas aeruginosa* oraz powodują powikłania chorób wirusowych. Szczególnie paciorkowce i gronkowce mogą wywoływać przy chorobie aleuckiej różne formy choroby, począwszy od ropnicy, ropowicy skóry, zapalenia płuc i górnych dróg oddechowych oraz zapalenie CUN, przebiegające z objawami neurologicznymi.

W przypadku zakażeń bakteryjnych lekarz weterynarii powinien wykonać rozszerzone badanie kliniczne, sekcyjne i bakteriologiczne. Niewykonanie tych badań w krótkim czasie spowoduje dotkliwie, nieodwracalne straty. Lekarz weterynarii powinien zaordynować odpowiednie postępowanie.

Najgroźniejszymi chorobami wirusowymi dla lisów pospolitych i polarnych jest nosówka i zakaźne zapalenie mózgu i rdzenia lisów (zzmrl, choroba Rubartha). Szczepionki od szczepionych matek tracą odporność po 8 tygodniach życia - są wrażliwe na zakażenie. W przypadku zachorowań natychmiast trzeba wezwać lekarza weterynarii w celu wykonania badań i postawienia rozpoznania oraz opracowania postępowania, w tym szczepienia interwencyjnego. Nosówka (fot. 5) i zzmrl mogą mieć różny przebieg, trudny do jednoznacznego rozpoznania klinicznego. Dlatego choroby te wymagają od lekarza weterynarii dużego doświadczenia i dokładności w badaniu.

Bardzo poważnym wirusowym problemem u norek jest choroba aleucka (fot. 6). Wirus tej choroby może powodować wysoką śmiertelność noworodków w okresie okołoporodowym. Zwykle przyczyną zgonów jest zapalenie płuc. Później rozwija

się forma powolna choroby i obserwujemy zwiększoną śmiertelność w okresie odsadzania, a później przy wymianie okrywy włosowej i jesienią. Choroba ma charakter autoimmunologiczny i przebiega z obniżoną odpornością. Czynniki bakteryjne mają możliwość łatwego pokonania barier odpornościowych organizmu norki. Dlatego niezbędne jest stałe monitorowanie powikłań bakteryjnych przy tej chorobie. Nie ma skutecznych szczepień przeciwko chorobie aleuckiej.

Kolejnym problemem wirusowym norek jest nosówka i wirusowe zapalenie jelit. Do rozpoznania tych chorób niezbędne jest rozszerzone badanie i wszczęcie jak najszybciej właściwego postępowania, w tym przeprowadzenie szczepień interwencyjnych.

Trzeba zawsze pamiętać, że podstawą sukcesu w hodowli i chowie zwierząt jest powodzenie w rozrodzie i odchowie młodzi.

Charakterystyka pasz w aspekcie racjonalnego żywienia lisów i norek

Część I – pasze pochodzenia zwierzęcego

prof. dr hab. Andrzej Gugolek
Katedra Hodowli Zwierząt
Futerkowych i Łowiectwa,
Wydział Bioinżynierii Zwierząt,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

Zamieszczony poniżej tekst zawiera część pierwszą treści wykładu, dotyczącą pasz pochodzenia zwierzęcego, który został wygłoszony przez autora podczas Seminarium Szkoleniowego Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych - 2 września 2016 roku w Tarnowie Podgórny.

Wstęp

Celem opracowania jest zapoznanie Czytelników z charakterystyką najważniejszych pasz stosowanych w naszym kraju w żywieniu zwierząt futerkowych mięsożernych: norek i lisów hodowlanych, z uwzględnieniem ich racjonalnego wykorzystania oraz wartości pokarmowej.

Żywienie to najważniejszy czynnik środowiskowy, poprzez który hodowcy mogą wpływać na jakość produktów pozyskiwanych od zwierząt, w przypadku lisów i norek hodowlanych – na rozmiar i jakość ich skór. Również wyniki rozrodu tych zwierząt w znacznej mierze uzależnione są od jakości żywienia.

Powszechnie uważa się, że żywienie zwierząt futerkowych zostało już dobrze poznane, dlatego postęp w tej dziedzinie jest obecnie umiarkowany. Jednak ocena jakości żywienia i jej wpływu na produktywność jest trudna, gdyż modyfikowana jest przez różne czynniki poboczne,

takie jak: jakość mikrobiologiczna pasz, stan zdrowotny zwierząt czy różnorodne przyczyny losowe.

Żeby racjonalnie żywić zwierzęta futerkowe, należy zadbać, aby żywienie było zgodne ze zmieniającym się okresowo ich zapotrzebowaniem pokarmowym, komponenty paszowe charakteryzowały się odpowiednim stanem sanitarnym, a pasza była podawana w odpowiednim czasie i we właściwej ilości. Również dobór komponentów dawek pokarmowych ma istotne znaczenie i wpływa na wyniki produkcyjne zwierząt.

Żywienie może wpływać również negatywnie na zwierzęta. Wpływ ten może być zarówno bezpośredni, jak i pośredni na stan zdrowotny zwierząt, a więc i na obniżenie dobrostanu ich życia. Wpływ bezpośredni to nieprawidłowe, niezgodne z zapotrzebowaniem, długotrwałe żywienie, powodujące stany niedoborowe w organizmie lub podawanie mieszanek paszo-

wych, zawierających patogenne mikroorganizmy lub toksyny, powodujące konkretne schorzenia. Niedobory żywieniowe w przypadku zwierząt mięsożernych dotyczą najczęściej białka lub konkretnych aminokwasów, witamin lub składników mineralnych. Mogą one powodować objawy chorobowe lub stany podkliniczne, nie manifestujące się wyraźnie, lecz wpływające negatywnie na funkcjonowanie organizmu. Pośredni wpływ żywienia na stan zdrowotny polega na oddziaływaniu na ich ogólną kondycję, a zatem na odporność i podatność na choroby. Choroby powodowane przez nieprawidłowe żywienie można podzielić również na zaraźliwe i niezaraźliwe – najczęściej niedoborowe. Chorobami, które mogą być spowodowane patogenami obecnymi w karmie, są: choroba Aujeszkiego, salmonelloza, leptospiroza, kolibakterioza, pastereleza, gruźlica, brucelloza, streptokokoza, kampylbakterioza, tularemia. Drogą pokarmową mogą też dostać się do organizmów różnorodne pasożyty wewnętrzne. Jednak te zagadnienia, będące obiektem zainteresowania nauk weterynaryjnych, nie będą szerzej poruszane w tym artykule.

Dedykowane rozwiązania ubezpieczeniowe dla hodowli i gospodarstw.

Insurance Expert Sp. z o.o.
tel. 22 462 83 40

www.insuranceexpert.pl

Tabela 1.

Podział aminokwasów ze względu na pochodzenie

Egzogenne	Względnie egzogenne – powstające z aminokwasów egzogennych)	Endogenne
Walina Leucyna Izoleucyna Treonina Lizyna Metionina Fenylalanina Histydyna Tryptofan Arginina	Cystyna Cysteina Tyrozyna	Glicyna Alanina Seryna Kwas asparaginianowy Kwas glutaminowy Prolina Hydroksyprolina

Warto zauważyć, że choroby niezaraźliwe i niedoborowe są często trudne do diagnozowania. Zwierzęta gorzej rosną, są wychudzone i mają matową, rzadką okrywą włosową. Najczęściej są one dodatkowo wikłane innymi jednostkami chorobotwórczymi. Do tej grupy zalicza się, między innymi, wygryzanie, obniżenie gęstości i odbarwienia okrywy włosowej.

Powszechnie uważa się, że racjonalne żywienie to żywienie optymalne dla zwierząt, a zatem zgodne z ich zapotrzebowaniem pokarmowym. Według innych definicji powinno ono, przy najniższych kosztach, powodować najkorzystniejsze wyniki produkcyjne. Obecnie jednak do tej definicji dodaje się często informacje, że żywienie powinno być również zgodne z dobrostanem i nie obniżać stanu zdrowotnego zwierząt.

Żywiąc zwierzęta futerkowe mięsożerne, należy zdawać sobie sprawę z cykliczności procesów fizjologicznych, wynikających z silnie zaznaczonej sezonowości wymiany okrywy włosowej i procesów rozrodczych, wysokiego zapotrzebowania na białko dobrej jakości, o wysokiej wartości biologicznej. Ponadto warto pamiętać o całkowitym uzależnieniu zwierząt futerkowych, utrzymywanych w zamkniętym

systemie klatkowym od człowieka.

Warto również, po raz kolejny, przypomnieć, że żywienie zwierząt futerkowych to naturalna forma utylizacji ubocznych produktów z produkcji rolno-spożywczej.

W naszym kraju dominuje system żywienia tradycyjnego mieszankami mokrymi pełnoporcjowymi. W kuchniach paszowych przygotowywane są

czają białka oraz aminokwasów i tłuszczów. Pasze pochodzenia roślinnego wprowadzają do dawek węglowodany, zarówno proste, jak i złożone – włókno surowe, a pasze roślinne zielone – witaminy i związki mineralne. Pasze dodatkowe (dodatki

Żywiąc zwierzęta futerkowe mięsożerne, należy zdawać sobie sprawę z cykliczności procesów fizjologicznych

mieszanki paszowe z mrożonych ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego, pasz węglowodanowych oraz dodatków paszowych. Pasze pełnoporcjowe suche – granulowane są mało popularne, z powodu czynników ekonomicznych, chociaż znane są receptury takich pasz, a uzyskiwane w badaniach efekty są zadawalające.

Pasze wykorzystywane w żywieniu lisów i norek, tradycyjnie dzielone są na trzy grupy: pochodzenia zwierzęcego, roślinnego oraz pasze dodatkowe. Pasze pochodzenia zwierzęcego – najważniejsze w żywieniu zwierząt mięsożernych – dostar-

Fot. T. Jakubowski

paszowe) są głównym źródłem witamin i minerałów w dietach zwierząt futerkowych.

Pasze pochodzenia zwierzęcego

Pasze pochodzenia zwierzęcego dostarczają przede wszystkim białka. Zapotrzebowanie na białko to w praktyce zapotrzebowanie na konkretne aminokwasy. Białka zbudowane są z aminokwasów, które połączone są w kompleksy zwane peptydami, te natomiast połączone są w łańcuchy peptydowe. W białkach występuje około 30 aminokwasów. Aminokwasy dzielą się na aminokwasy endogenne, które zwierzęta potrafią same syntetyzować oraz egzogenne, które muszą być dostarczone w formie

Niestety, większość ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego nie zawiera dużych ilości pełnowartościowego białka

„gotowej”. Podział aminokwasów ze względu na pochodzenie przedstawiono w tabeli 1. Każde białko jest niepowtarzalną kompozycją aminokwasów, a o jego wartości biologicznej świadczy optymalny skład aminokwasowy. Białka pełnowartościowe w swoim składzie zawierają wszystkie aminokwasy egzogenne. Do takich białek zaliczamy np. albuminę, białko jaja kurzego, białko mleka i mięsa. Należy tu przypomnieć, że, niestety, większość ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego

nie zawiera dużych ilości pełnowartościowego białka. Białka niepełnowartościowe to białka, w których brakuje choćby jednego aminokwasu egzogenne. Przykładem takich białek jest np. kolagen i żelatyna.

Dla zwierząt futerkowych do najważniejszych, obok lizyny, należą aminokwasy siarkowe: metionina, cystyna i cysteina. Uznaje się, że zapotrzebowanie na aminokwasy siarkowe zwierząt futerkowych, w zależności od okresu żywieniowego, wynosi od 2,5 do 3,5 g/100 g pa-

szy. W tabeli 2 podano zawartość aminokwasów siarkowych w wybranych paszach pochodzenia zwierzęcego.

Do grupy pasz pochodzenia zwierzęcego, tradycyjnie stosowanych w żywieniu lisów i norek, należą w Polsce przede wszystkim różnorodne uboczne produkty pochodzące z uboju drobiu, rybołówstwa i przetwórstwa ryb oraz innych zwierząt gospodarskich. Ponadto nabiał i mączki zwierzęce. W takiej też kolejności zostaną poniżej omówione. Należy podkreślić, że pasze te charakteryzują się bardzo zróżnicowaną wartością odżywczą. Udział poszczególnych grup tych komponentów paszowych w dietach zależy od ich dostępności w danym re-

Drób i uboczne produkty z przetwórstwa drobiu stanowią podstawę żywienia norek i lisów w krajowych warunkach. Są ubogie w aminokwasy siarkowe, a ich wartość biologiczna jest najczęściej niska

gionie. Generalnie przeważają uboczne produkty drobiowe, których udział w dawkach sięga niekiedy nawet 80%. Należą do nich różnorodne produkty pochodzące od kurcząt, indyków, rzadziej drobiu wodnego. Jednak ich wartość biologiczna jest niska, gdyż są ubogie w aminokwasy siarkowe. Natomiast ryby i uboczne produkty z ich przetwórstwa, pomimo obecności pewnych substancji antyżywniowych, są paszami o większej wartości biologicznej. Nabiał

(mleko, serwatka) jest wykorzystywany sporadycznie, częściej jaja drobiu. Także różnorodne mączki paszowe można stosować jako białkowe uzupełnienie dawek pokarmowych.

Jak wspomniano wyżej, drób i uboczne produkty z przetwórstwa drobiu stanowią podstawę żywienia norek i lisów w krajowych warunkach. Są ubogie w aminokwasy siarkowe, a ich wartość biologiczna jest najczęściej niska. Źródła podają, że odpady drobiowe twarde zawierają około 1,4 g cystyny i 2,1 g metioniny w przeliczeniu na 16 g azotu. Dla porównania, mączka z krwi i pierza, bogata w aminokwasy siarkowe, stosowana często do wzbogacania dawek, charakteryzuje się poziomem cystyny – 5,0 i metioniny 2,1 g (7,1) na 16 g azotu. Wnętrznosci – uboczne produkty miękkie, głowy, krew i kupry, należą do drugiej grupy, natomiast łapy do trzeciej grupy jakościowej pasz. Wnętrznosci i krew powinny być przed skarmianiem gotowane lub konserwowane chemicznie, z uwagi na niebezpieczeństwo skażeń mikrobiologicznych. Drobiowe materiały paszowe mogą być skarmiane we wszystkich okresach hodowlanych. Głowy drobiu, w okresie przygotowania do rozrodu i rozrodu, powinny być poddane obróbce termicznej w celu inaktywacji hormonów. Wnętrznosci drobiu, ze względu na znaczną zawartość tłuszczu około narządowego, są wartościowe z uwagi na znaczą w nich zawartość kwasów

Tabela 2.

Zawartość metioniny i cysteiny w wybranych materiałach paszowych (wg Zaleceń Żywniowych..., 2011)

Lp.	Materiał paszowy	Poziom metioniny i cysteiny łącznie (g/100g białka ogólnego)
1.	Drobiowe produkty mieszane surowe	3,51
2.	Wnętrznosci drobiowe	2,14
3.	Łapy i łby drobiowe	3,31
4.	Mączka drobiowa	2,81
4.	Uboczne produkty pofiletowe z dorsza	7,10
5.	Szprot cały	5,14
6.	Śledź drobnica	5,07
7.	Mleko w proszku chude	3,09
8.	Jaja kurze	5,22

Tabela 3.

Orientacyjna zawartość (%) białka strawnego i tłuszczu strawnego w wybranych materiałach paszowych drobiowych (wg Zalecenia Żywniowe..., 2011, Gugołek 2015)

Materiał paszowy	Białko strawne	Tłuszcz strawny
Konfiskaty drobiowe	15–18	1,2–19,5
Głowy drobiu	12–13	10
Wnętrznosci drobiu	8–10	13–18
Kurczak, indyk: głowy, łap	13–14	5–6
Masa mięsno-kostna	10	7
„Porcje rosołowe” – korpusy drobiowe	15–16	10–11
Gotowane pisklęta jednodniowe	10–12	6–9

tłuszczowych nienasyconych (linolowego, linolenowego), lecz podlegają szybko jełczeniu, dlatego przy dłuższym przechowywaniu powinny być

Ryby i ich pochodne – produkty uboczne to pełnowartościowe źródło białka i energii. Dostarczają także związków mineralnych oraz witamin, ale mają także szereg niekorzystnych właściwości

zabezpieczane antyutleniaczami. Kurczęta jednodniowe także są wartościową paszą, lecz powinny być gotowane z powodu możliwej obecności awidyny, enzymu rozkładającego witaminę H w pozostałościach woreczka żółtkowego. W tabeli 3 przedstawiono orientacyjnie zawartość strawnego białka i tłuszczu w wybranych „drobiowych” materiałach paszowych (%). W tabeli 3 i poniższych poziom składników pokarmowych – białka i tłuszczu – podano w postaci strawnej, nie surowej. Wartości te informują, w jakich ilościach składniki pokarmowe są przyswajane przez zwierzęta.

Bogatsze od poprzedniej grupy pasz w aminokwasy siarko-

Fot. T. Jakubowski

Tabela 4.

Orientacyjna zawartość (%) białka i tłuszczu strawnego w wybranych rybnych materiałach paszowych (wg Zalecenia Żywieniowe..., 2011, Gugolek 2015)

Materiał paszowy	Białko strawne	Tłuszcz strawny
Dorsz pełny	15,0-18,0	1,0-3,0
Dorsz – produkty pofiletowe	12,0-13,0	0,5-1,0
Flądra pełna	12,0-15,0	2,0
Flądra – produkty pofiletowe	12,0-13,0	5,0-6,0
Ryby łososiowate – produkty pofiletowe	11,0-12,0	15,0-16,0
Makrela – produkty pofiletowe	11,0-12,0	18,0-20,0
Makrela – głowy	12,0-14,0	17,0-21,0
Śledź pełny	14,0-16,0	2,0-10,0
Śledź – produkty uboczne	11,0-12,0	4,0-6,0
Szprot	14,0-16,0	4,0-14,0

Tabela 5.

Obecność tiaminazy i TRIOX w tkankach różnych gatunków ryb i bezkręgowców (wg Rouvinnen-Watt i in. 2005)

Gatunek	Tiaminaza	TRIOX
Dorsz atlantycki	(-)	(+/ -)
Plamiak	(-)	(+)
Czarniak	(-)	(+)
Morszczuk	(-)	(+)
Śledź atlantycki	(+)	(-)
Tomkod atlantycki	(-)	(+)
Witlinek atlantycki	(-)	(+)
Gromadnik	(+)	(+)
Stynka	(+)	(-)
Karp i inne ryby słodkowodne	(+)	(-)
Sum hodowlany	(+)	(-)
Małż jadalny	(+)	(-)
Małż błękitny	(+)	(-)
Przegrzebek	(+)	(-)

(+) – występuje, (-) – nie występuje, (+/-) – poziom nieznany

Fot. T. Jakubowski

we są produkty rybne. Szczególnie wartościowa jest ryba pełna, chociaż też jest najrzadziej stosowana w żywieniu. Do najbardziej wartościowych gatunków ryb należą: dorsz, sandacz, łosoś, makrela, szprot czy śledź. Także kwasy tłuszczowe, zawarte w tłuszczu ryb, wpływają korzystnie na jakość okrywy włosowej. Ryby i ich pochodne – produkty uboczne to pełnowartościowe źródło białka i energii. Dostarczają także związków mineralnych oraz witamin, ale mają także szereg niekorzystnych właściwości. Pasze te są bardzo zróżnicowane pod względem składu chemicznego: zawartości białka i tłuszczu, nawet jeśli pochodzą do tego samego gatunku. Gatunek ryby, rodzaj produktu – ryba pełna, czy różne produkty uboczne oraz czas odłowu wpływa na skład chemiczny tych pasz, a tym samym na ich wartość odżywczą. Ryby pełne zalicza się zazwyczaj do pierwszej grupy jakości pasz. Są one jednak, jak wspomniano, rzadko wykorzystywane na cele paszowe, poza „drobnicą”. Natomiast uboczne produkty pofiletowe, np. głowy czy kręgosłupy i płetwy, w zależności od zawartości w nich elementów kostnych, mogą być zaliczone do drugiej lub trzeciej grupy. Wnętrznosci ryb są rzadziej stosowane w ży-

Ryby zawierają również substancje antyżywniowe, takie jak: tiaminaza i TRIOX

wieniu. Należy zaznaczyć, że bardzo łatwo ulegają one psuciu, nawet już w trakcie transportu. W tabeli 4 przedstawiono orientacyjną zawartość białka i tłuszczu strawnego w wybra-

Tabela 6.

Orientacyjna zawartość (%) białka strawnego i tłuszczu w wybranych materiałach paszowych (wg Zalecenia Żywniowe..., 2011)

Materiał paszowy	Białko strawne	Tłuszcz strawny
„Mięso” zwierząt	18,0-20,0	0,4-8,5
Krew świeża	16,0-17,0	0,2-0,5
Krew gotowana	27,0	1,0-1,3
Płuca wołowe	11,0	2,6
Serca	13,0-14,0	2,5-3,0
Wątroba wołowa	15,0-16,0	2,8
Wymiona	9,0-10,0	11,0-12,0
Wnętrznosci wołowe	7,0-12,0	2,0-7,0
Kości mielone	12,0-13,0	9,0-10,0

Tabela 7.

Orientacyjna zawartość (%) białka strawnego i tłuszczu w wybranych mączkach paszowych i tłuszczu zwierzęcym (Zalecenia Żywniowe..., 2011)

Materiał paszowy	Białko strawne	Tłuszcz strawny
Mączka mięsno-kostna	60	7-10
Mączka kostna	27	5-6
Mączka z krwi	80	1-2
Mączka z krwi i pierza	55-60	4-5
Mączka z pierza	70-80	8
Mączka drobiowa	63-65	35-40
Mączka rybna	50-65	2-20
Tłuszcz zwierzęcy	-	70-90

Tabela 8.

Orientacyjna zawartość (%) białka strawnego i tłuszczu w wybranych surowcach nabiałowych (Zalecenia Żywniowe..., 2011)

Materiał paszowy	Białko strawne	Tłuszcz strawny
Mleko kwaszone	2,9	1,9
Mleko w proszku	2,5-3,0	0,3-22,0
Twaróg	12,8-14,5	0,4-8,1
Jaja kurze ze skorupą	10,3	10,0
Proszek jajeczny	38,3	37,4

nych rybnych materiałach paszowych.

Ryby zawierają również substancje antyżywniowe, takie jak: tiaminaza i TRIOX. Tiaminaza jest enzymem występującym

w mięsie ryb słodkowodnych i w niektórych rybach morskich, mającym zdolność do rozkładania witaminy B₁ (tiaminy). Podawanie surowych ryb, zwłaszcza lisom i innym zwierzętom mięsożernym, powoduje u nich znaczne niedobory witaminy B₁. Podgrzewanie przez 10 min. w temp. 90°C eliminuje tiaminazę. Tiaminazę w znacznych ilościach zawiera większość ryb

słodkowodnych, co praktycznie eliminuje je z żywienia w stanie surowym. Obróbka termiczna inaktywuje tiaminazę, jednak jest to zabieg nieuzasadniony ekonomicznie. Niestety, również ryby morskie nie są wolne od tiaminazy. Zawierają ją między innymi takie gatunki ryb jak: gromadnik, szprot, śledź, makrela, mintaj, karmazyn, łosoś, a może także i inne ryby. Tkanka mięśniowa niektórych gatunków jest wolna od tiaminazy, ale odżywiając się gatunkami ją zawierającymi, mają tiaminazę w swoich przewodach pokarmowych. Niedobory tiaminy – witaminy B₁, powodują chorobę Chasteka, objawiającą się porażeniami i zaburzeniami ruchowymi, a także stany podkliniczne, wpływające na obniżenie produktywności zwierząt.

Ryby zawierają także TRIOX (tlenek trójmetyloaminy, tlenek trimetyloaminy), substancję, która wiąże żelazo w związki nieprzyswajalne dla zwierząt.

W żywieniu mogą być wykorzystywane produkty od prawie wszystkich gatunków ssaków. Pewnym ograniczeniom podlegają produkty pochodzące od trzody chlewnej i dzików, z powodu możliwości wystąpienia choroby Aujeskiego

Trimetyloamina ($N(CH_3)_3$) to związek organiczny z grupy amin. Powstaje podczas rozkładu tkanek roślin i zwierząt, odpowiedzialna jest za zapach nieświeżych ryb, niektórych zakażeń. Efektem działań tlenu trójmetyloaminy może być anemia i odbarwienia okryw

włosowej. Podobnie jak w przypadku tiaminazy, najszybciej negatywne efekty ujawniają się u lisów pospolitych. Najczęściej wymienia się następu-

jące gatunki ryb, zawierające TRIOX: czarniak (gatunek z rodziny dorszowatych), makrela, ostrobok, mintaj, nototenia, błękitki. W tabeli 5 przedstawiono obecność tiaminazy i TRIOX w tkankach różnych gatunków ryb i bezkręgowców.

Przetworzoną formą pasz rybnych są mączki rybne. Są to pasze bardzo wartościowe, lecz relatywnie kosztowne. W zależności od surowca, z którego je wyprodukowano, mają zróżnicowany poziom białka i tłuszczu. Mogą zawierać od 20 do nawet 70% białka (patrz tab. 7). Najwartościowsza jest mączka rybna, stabilizowana przeciwutleniaczem o wysokiej zawartości białka (50–60%), tłuszczu (2–20%) i popiołu bogatego w Ca i P.

Ważną grupą pasz są pasze pochodzące z uboju i przetwórstwa różnych gatunków ssaków. Są to produkty uboczne i podroby: konfiskaty, krew, elementy przewodów pokarmowych, narządy rozrodcze, mózgi, nerki, płuca, tchawice, śledziony, wątroby, kości, uszy, skóry, skwarki, tłuszcz i wiele innych. W żywieniu mogą być wykorzystywane produkty od prawie wszystkich gatunków ssaków: koni, bydła, owiec, kóz, jeleniowatych, królików, nutrii oraz innych. Pewnym ograni-

Ferma na sprzedaż

**Oferujemy na sprzedaż
Gospodarstw-Rolno-Hodowlane „Władkowice”
Adres: Piaski Brzostowskie 214
27-440 Ćmielów, woj. świętokrzyskie**

- Wielkość gospodarstwa 6,54 ha w tym ogrodzona ferma zwierząt futerkowych o powierzchni 3,7 ha. Na fermie znajduje się 27 pawilonów norczych (po 216 boksów) w tym 4 piętrowe oraz 22 pawilony lisie (1470 boksów)
- Budynki gospodarcze o łącznej powierzchni ponad 1000 m² – paszarnia, chłodnie, magazyny, skórownia lisów, budynek socjalny z wiatą.
- Dwa domy mieszkalne o powierzchni 200 m².
- Działka gruntu o pow. 1,4 ha przylegająca do gospodarstwa posiada zgodę Starostwa na rozbudowę fermy norek.
- Ferma założona w 1938 roku posiada akceptację miejscowej społeczności i z uwagi na unikalną lokalizację wewnątrz lasów państwowych nie stwarza sytuacji konfliktowych, zaś wokół brak możliwości realizowania obcych inwestycji.

Zapraszamy do odwiedzin i negocjacji

Kontakt

Adam Roguski tel. 606 442 222
Hieronim Żurek tel. 603 120 336

czeniu podlegają produkty pochodzące od trzody chlewnej i dzików, z powodu możliwości wystąpienia choroby Aujeszkiego. Produkty te powinny przed skarmieniem być poddawane obróbce termicznej, w celu unieczynienia wirusa. Mięso ssaków jest bardzo rzadko wykorzystywane w żywieniu zwierząt futerkowych mięsożernych, natomiast produkty uboczne i podroby są powszechnie stosowane. Pasze pochodzące od ssaków są bardzo różnorodne pod względem odżywczym. Orientacyjną zawartość białka strawnego i tłuszczu w wybranych materiałach paszo-

wych pochodzących od ssaków podano w tabeli 6.

Również różnorodne zwierzęce mączki paszowe można stosować jako uzupełnienie dawek pokarmowych w białko. Mają one zróżnicowaną wartość pokarmową. Białka z mączek, z uwagi na obróbkę termiczną, są trawione gorzej o 5–10% niż pochodzące z pasz świeżych. W tabeli 7 podano orientacyjną zawartość strawnego białka i tłuszczu w wybranych materiałach paszowych – mączkach.

Produkty nabiałowe, mogące mieć zastosowanie w żywieniu zwierząt futerkowych mięsożer-

nych, to mleko pełne, odtłuszczone oraz w proszku, preparaty mlekozastępcze, odpady twarogu i serów żółtych, serwatka, serwatka suszona, jaja. Wszystkie one zawierają białko o wysokiej wartości biologicznej. W tabeli 8 podano skład chemiczny wybranych surowców paszowych – nabiałowych stosowanych w żywieniu lisów i norek.

Dalszy ciąg treści wykładu, dotyczący pasz pochodzenia roślinnego i dodatków paszowych, zostanie przedstawiony w kolejnym numerze „Hodowcy Zwierząt Futerkowych”.

LITERATURA

- Borsting C.F., Clausen T.N. 1996. Requirements of essential amino acids for mink in the growing – furring period. *Anim. Prod. Rev. Appl. Sci., Rep.*, 28:15–24.
- Dahlman T., Valaja J., Venalainen E., Jalava T., Palonen I. 2004. Optimum dietary amino acid pattern and limiting order of some essential amino acids for growing-furring blue foxes (*Alopex lagopus*). *Anim. Sci.*, 78(1):77–86.
- Dowgiałło J. 2015. Konkurenci na rynku surowca pochodzenia zwierzęcego. Perspektywy ABP. Seminarium Naukowe PZH/PZF. Tarnowo Podgórne, 53–58.
- Jeżewska G. 1979. Wpływ miazgi z różnych gatunków ryb na rozkład witaminy B1 w karmie dla norek. *Roczniki Nauk Rolniczych Seria B*, 100 (1): 81–92.
- Jeżewska G. 1981. Zawartość czynników wiążących żelazo w ciele różnych gatunków ryb. *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, 259: 235–239.
- Gliński Z., Kostro K. 2002. Podstawy hodowli lisów i norek. Profilaktyka i zwalczanie chorób. PWRiL. Warszawa.
- Gugolek A. 2015. Skład chemiczny wybranych surowców paszowych. UWM Olsztyn, Maszynopis.
- Kopczewski A., Sroka A., Zdunkiewicz T. 2006. Mikrobiologiczne przyczyny niepowodzeń w chowie mięsożernych zwierząt futerkowych i sposoby zapobiegania im. *Hod. Zwierz. Fut.*, 25:16–21.
- Ljokjel K., Sorensen M., Storebakken T., Skrede A. 2004. Digestibility of protein, amino acids and starch in mink (*Mustela vison*) fed diets processed by different extrusion conditions. *Canad. J. Anim. Sci.*, 84 (4):673–680.
- Lorek M.O., Hartman A., Gugolek A. 2002. Wpływ poziomu wybranych aminokwasów w dawce pokarmowej na cechy użytkowe lisów polarnych. *Zesz. Nauk. Przeg. Hod.*, 64:111–118.
- Nutrient requirements of mink and foxes. 1982. National Research Council. Academy Press, Washington, DC.
- Pierieldik N., Miłowanow Ł., Jerin A. 1975. Żywnienie mięsożernych zwierząt futerkowych. PWRiL, Warszawa.
- Rouvinen-Watt K., White M.B., Campbell R. 2005. Mink Feeds and Feeding. Ottawa, Canada: Ontario Ministry of Agriculture and Food, through the Agricultural Research Institute of Ontario, Nova Scotia Agricultural College.
- Siemionek J. 2001. Choroby mięsożernych zwierząt futerkowych oraz podstawy chowu. Wyd. UWM w Olsztynie.
- Polonen J., Valaja P., Xiao Y., Jolkonen L., Korhonen H., Makela J. 1996. Preserved slaughter – house offals mink feed. *Appl. Sci. Rep. Pol. Soc. Anim. Sci.*, 28:79–86.
- Rouvinen-Watt K., White M., Morse T., Bondreau D., Johnson M. 2000. Use of hens and hen silage in growing furring mink. *Scientifur*. 4:95–98.
- Sławoń J. 1987. Żywnienie lisów i norek. PWRiL. Warszawa.
- Wistback S., Heinonen A., Bylund G. 2002. Thiaminase activity of gastrointestinal contents of salmon and herring from the Baltic Sea. *Journal of Fish Biology*, 60 (4): 1031–1042.
- Zalecenia żywieniowe i wartość pokarmowa pasz. Zwierzęta futerkowe. Red. A. Gugolek. PAN, Inst. Fizjol. i Żyw. Zwierz. 2011. Jabłonna.
- Zoń A. 2000. Odpady rybne w żywieniu mięsożernych zwierząt futerkowych. *Hod. Zwierz. Fut.*, 7: 9–11.
- Zoń A., Sławoń J., Bielański P., Zajac J., Piórkowska M. 2000. Wpływ żywienia na jakość okrywy włosowej lisów polarnych niebieskich. *Rocz. Nauk. Zoot., Supl.*, 6: 314 – 317.
- Zoń A. 2007. Surowce drobiarskie w żywieniu lisów i norek. *Hod. Zwierz. Fut.*, 26/27: 26–27.
- Zoń A. 2007. Produkty rybne w żywieniu norek i lisów. *Hod. Zwierz. Fut.*, 29:23–24.

Paweł Bielański

Andrzej Zoń

Praca na rzecz polskiej hodowli

Wspomnienie o dr. inż. Jerzym Sławoniu (29 czerwca 1934 - 30 listopada 2002)

prof. dr hab. Paweł Bielański
Instytut Zootechniki Państwowy
Instytutu Badawczy, Dział Ochrony
Zasobów Genetycznych Zwierząt;
Balice k.Krakowa

dr inż. Andrzej Zoń
Zootechniczny Zakład Doświadczalny
IZPIB Chorzełów Sp. z o.o.

Jerzy Sławoń urodził się w Opolu Lubelskim 29 czerwca 1934 roku, w rodzinie nauczycielskiej. W roku 1951 zdał maturę w Liceum Ogólnokształcącym w Ciechocinku. W tymże roku rozpoczął studia na Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, na wydziale rolnym. Dyplom inżyniera uzyskał w 1954, zaś tytuł magistra uzyskał w 1956 roku już w Wyższej Szkole Rolniczej w Lublinie.

Po ukończeniu studiów został skierowany do pracy w Opolskim Przedsiębiorstwie Produkcji Leśnej „Las”, gdzie jako zootechnik pracował na fermie nutrii w Gotartowicach. Po dwóch latach pracy został przeniesiony służbowo do Warszawskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” na stanowisko kierownika Zespołu Gospodarstw w Skolimowie.

Jego pierwsza opublikowana praca dotyczyła wpływu treściwych pasz zbożowych na wzrost i jakość okrywy nutrii i została opublikowana w roku 1960 w Rocznikach Nauk Rolniczych (tom 76-B-2:257-268). Zostało w niej opisane doświadczenie wykonane w Gotartowicach na fermie zwierząt futerkowych. W normach żywieniowych zróznicowano poszczególnym grupom jedynie dawkę paszy tre-

ściwej. Po zakończeniu wzrostu przeprowadzono ocenę organoleptyczną jakości na skórkach garbowanych i epilowanych. Przedstawione w pracy wyniki obrazują przebieg wzrostu i jakości okrywy włosowej. Przeprowadzono analizę ekonomiczną. W roku 1960 nakłady całkowite paszy treściwej na 1 sztukę wahały się od 25 do 72 zł. Na zakończenie pracy autor stwierdził, że wielkość dawki paszy treściwej ma wpływ na jakość okrywy włosowej nutrii. Zwierzęta, które otrzymały większe dawki paszy doświadczalnej, dały skóry wyższych klas.

Dopiero w roku 1962 pojawiają się pierwsze prace mgr. inż. Jerzego Sławonia, dotyczące mięsożernych zwierząt futerkowych. Prace dotyczyły badań nad transportem treści pokarmowej u lisów srebrzystych i u lisów niebieskich (Rocz. Nauk Roln. 1962. 80-B2:187-198) oraz u norek (Rocz. Nauk Roln. 1962. 80-B2:169-186). Obie prace zostały opublikowane przez zespół: Tadeusz Sławiński, Maria Bednarz i Jerzy Sławoń. Część doświadczalna została przeprowadzona na kierowanej przez mgr. inż. Jerzego Sławonia fermie „Las” w Skolimowie w latach 1960-1961. Obie prace miały charakter poznawczy. Podane zostały czasy transportu treści pokarmo-

W roku 1962 pojawiają się pierwsze prace mgr. inż. Jerzego Sławonia, dotyczące mięsożernych zwierząt futerkowych

wej u lisów i nerek, określono bezwzględną długość jelit i żołądka dla samic i samców oraz określono stosunek długości jelit i żołądka do długości ciała u samców i samic nerek oraz lisów. Prace te zostały w późniejszym czasie znakomicie wykorzystane przez dr. inż. Jerzego Sławonia przy konstruowaniu norm żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych.

W roku 1968 opublikował, wraz ze Stanisławem Jaroszem i Jerzym Motzem, pracę pt. „Próby określenia współzależności między odruchami płciowymi, cechami nasienia i płodnością nerek” (Roczniki Nauk Rolniczych, 1968, Tom 90-B-4:463-475.) Przebadano samce nerek odmiany standard i pastel. Określano współzależności między następującymi cechami:

- libido;
- czasem trwania kopulacji;
- gęstością nasienia;

- liczbą ruchliwych plemników w nasieniu;
- zmianami morfologicznymi plemników - pierwotnymi i wtórnymi;
- płodnością samic.

Dodatnią istotną współzależność (o współczynniku korelacji powyżej 0,5) u obu odmian nerek stwierdzono między gęstością a ruchliwością plemników oraz między libido a gęstością i ruchliwością plemników w nasieniu.

Ujemne korelacje u obu odmian nerek zaznaczyły się między gęstością nasienia a ilością zawartych w nim plemników ze zmianami pierwotnymi i wtórnymi oraz między ruchliwością plemników a ich zmianami pierwotnymi i wtórnymi.

Nie stwierdzono współzależności między badanymi cechami nasienia a płodnością i ilością szczeniąt w miocie u nerek odmiany standard. U nerek odmia-

ny pastel zaznaczył się wzrost płodności w zależności od czasu trwania kopulacji (od 60 % do 95 % zapłodnień), od ilości ruchliwych plemników w nasieniu (od 50 % do 97 % zapłodnień) i od stopnia gęstości nasienia (od 71 % do 93 % zapłodnień). Także nieznaczny wzrost zapłodnień u obu odmian zaznaczył się w miarę obniżania się w nasieniu plemników ze zmianami pierwotnymi poniżej 6 %.

W roku 1971 w WSR Lublin uzyskał tytuł doktora nauk rolniczych. Przedstawił desertację pt. „Badania możliwości ograniczenia białka zwierzęcego w żywieniu młodzieży lisów polarnych”. Jego promotorem był prof. Władysław Herman, a funkcję dziekana pełnił wówczas doc. dr hab. Janusz Maciejowski.

To właśnie ze swoim przyjacielem, prof. dr hab. Januszem Maciejowskim opublikowali szereg prac naukowych. Dwie pierwsze, opublikowane w roku 1973, dotyczyły subiektywności licencyjnej oceny nerek standard jako źródła błędów w pracy hodowlanej (J. Maciejowski, J. Sławoń, 1973, Prace i Materiały Zootechniczne 4:69-82) oraz wpływu różnych systemów krycia na płodność nerek (Janusz Maciejowski, Jerzy Sławoń, Stefan Brzozowski, 1973, Prace i Materiały Zootechniczne 4:55-68).

Materiałem wyjściowym pierwszej z tych prac była testowa ocena nerek standard, przeprowadzona przez pięciu doświadczonych sędziów licencyjnych na fermie Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” w listopadzie 1971 roku. Każde zwierzę było oceniane 4-krotnie przez każdego z sędziego. Sędziów nie informowano, że wśród 80 ocenianych zwierząt powtarza się 4-krotnie 20 nerek.

We wszystkich analizach stwierdzono wysoce istotne różnice między zwierzętami. Oznaczało to, że mimo niedoskonałości oceny licencyjnej, sędziowie byli w stanie orzec o większej lub mniejszej wartości zwierzęcia. Z drugiej strony, udowodniono wysoce istotne różnice między ocenami poszczególnych sędziów. Jeżeli chodzi o zmienność ocen stawianych przez tego samego sędziego, to wysoce istotną różnicę stwierdzono jedynie w odniesieniu do czystości barwy. W przypadku pozostałych ocenianych cech, nie stwierdzono istotnych różnic między ocenami. Dowodziło to powtarzalności ocen i tego, że czystość barwy jest najtrudniejszą cechą do prawidłowej oceny. Do tych zagadnień autorzy później powracali w pracy „Zmienność i powtarzalność ocen cech pokrojowych u nerek standard” (Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, 1981, z. 259:121-128).

W drugiej z prac autorzy, na podstawie dokumentacji fermy w Skolimowie, porównali w zależności od krotności krycia i odstępów między kopulacjami różne stosowane na fermie systemy krycia:

- jednorazowe;
- 2-krotne w jednym okresie popędu;
- 2-krotne, jeden raz w jednym i jeden raz w następnym okresie popędu;
- 3-krotne, 2-krotnie w jednym okresie popędu i jeden raz w następnym;
- 3-krotne, jeden raz w jednym okresie popędu i 2-krotnie w następnym;
- 4-krotne, w różnych układach.

W efekcie przeprowadzonych obliczeń statystycznych i porównań, autorzy stwierdzili, że naj-

wyższą płodność uzyskuje się od samic dwuletnich. Stwierdzono statystycznie istotną współzależność między systemami krycia a procentem jałowych samic. Różnice w wynikach zapłodnień wystąpiły między samicami krytymi jednorazowo (najwyższy procent samic jałowych) a pozostałymi oraz między samicami krytymi 4-krotnie (najniższy procent samic jałowych) a pozostałymi. Nie stwierdzono różnic w płodności samic krytych 2- lub wielokrotnie, niezależnie od systemu zastosowanych odstępów między pokryciami. W efekcie tych obserwacji zalecono stosowanie krycia 2-krotnego, dzięki czemu można zredukować liczbę samców w stadzie, przyczyniając się do potanienia produkcji i podniesienia efektywności pracy hodowlanej przez stworzenie możliwości krycia samic w obu kopulacjach tym samym samcem.

W roku 1975 zespół autorów w składzie: Stanisław Wójcik, Juliusz Tyczkowski, Leon Saba i Jerzy Sławoń opublikowali doniesienie pt. „Zawartość elementów mineralnych w surowicy krwi lisów polarnych niebieskich (*Alopex lagopus* L.)” (Medycyna Weterynaryjna, 1975, 11:11-12). Badania przeprowadzono na 30 lisach niebieskich, pochodzących z fermy w Skolimowie. Oznaczone w pracy zawartości elementów mineralnych w surowicy krwi zostały określone jako normy fizjologiczne. Stwierdzono kolejność ilościowego występowania elementów mineralnych w surowicy krwi lisów polarnych niebieskich: $Ca > P > Mg > Fe > Zn > Cu > Co > Mn$

Autorzy stwierdzili także istnienie dodatniej zależności między poziomami cynku i żelaza w surowicy krwi lisów,

przy współczynniku korelacji $r = +0,405$.

W tym samym roku zespół Stanisław Wójcik, Jerzy Sławoń, Antoni Polonic, Leon Saba i Zbigniew Białkowski określił wpływ dodatku tłuszczu lub sacharozy do karmy lisów polarnych na wybrane wskaźniki krwi (Medycyna Weterynaryjna, 1975, 4:224-226). Czynnikiem różnicującym grupy doświadczalne był sposób żywienia zwierząt; grupa kontrolna otrzymywała tradycyjną karmę ciastową, składającą się ze świeżych pasz mięsnych. Kolejne grupy doświadczalne otrzymywały karmę świeżą tylko w 1/3 ilości, uzupełnianą mieszankami suchymi. Jedna z grup doświadczalnych otrzymywała mieszankę suchą zawierającą 16% tłuszczu baraniego utylizacyjnego, zaś druga podobną mieszankę suchą, lecz zawierającą tylko 12% tłuszczu, z jednoczesnym dodatkiem 1 % melasy buraczanej jako źródła cukru. W porównaniu do tradycyjnego wówczas żywienia lisów, najbardziej zbliżone efekty fizjologiczne dawało skarmianie mieszanki suchej z dodatkiem 16 % tłuszczu. Okazało się, że melasa jako źródło sacharozy była całkowicie nieprzydatna w mieszankach suchych dla lisów, gdyż wywoływała dość ostre zaburzenia, przejawiające się uszkodzeniem wątroby i hiperglikemią.

Również w Medycynie Weterynaryjnej (1977, 1:51-52) autorzy: Leon Saba, Juliusz Tyczkowski, Jerzy Sławoń i Stanisław Wójcik przedstawili pracę „Zawartość elementów mineralnych w surowicy krwi nerek”. Określili kolejność ilościowego występowania elementów mineralnych w surowicy krwi nerek:

$Ca > P > Mg > Zn > Fe > Cu > Co > Mn$

W roku 1980 Janusz Maciejowski, Grażyna Jeżewska i Jerzy Sławoń opublikowali pracę „The heritability of the hair length in the standard mink” (Odziedziczalność długości włosów u nerek standard)(Prace i Materiały Zootechniczne, 1980, 21:67-75.). Badano u nerek standard w okresie dojrzałości okrywy włosowej wysokość trzech podstawowych warstw futra: włosa puchowego, włosa ościstego i włosa przewodniego. Pomiary wykonywano na żywych zwierzętach za pomocą przyrządu skonstruowanego przez autorów. Stwierdzono, że wszystkie rodzaje włosa są średnio dłuższe u samców niż u samic. Współczynniki odziedziczalności dla włosa puchowego, przejściowego i przewodniego wynosiły u samców odpowiednio: 0,69; 0,81; 0,64, u samic natomiast: 0,35; 0,37 i 0,40. Duże różnice h^2 u obu płci mogą wskazywać, że na kształtowanie się tej cechy mają wpływ heterochromosomy.

Kolejną pracą, wykonaną z zespołem lubelskich uczonych, był „Wpływ dodatku krwi konserwowanej do karmy lisów polarnych na wybrane wskaźniki krwi” (Stanisław Wójcik, Leon Saba, Zbigniew Białkowski, Juliusz Tyczkowski, Jerzy Sławoń, 1980, Medycyna Weterynaryjna, 3:182-184). Zwierzęta grupy doświadczalnej otrzymywały karmę składającą się w połowie z paszy tradycyjnej oraz w połowie z wołowej krwi technicznej, konserwowanej przez dodanie na każde 100 kg krwi świeżej 0,75 kg benzo-
esanu sodu i 0,85 l kwasu siarkowego, rozcieńczonego wodą w stosunku 1:1. Wykazano, że żywienie lisów niebieskich krwią konserwowaną kwasem siarkowym i benzo-
esaniem sodu spowodowało przesunięcia

w obrazie białokrwinkowym, wzrost poziomu kreatyniny, aktywność transaminaz oraz LDH. Zwierzęta żywiące karmą doświadczalną nie wykazywały zmian klinicznych w stanie zdrowia i w produktywności.

W ramach Problemu Międzyresortowego MR-II/9, koordynowanego przez Polską Akademię Nauk, Grażyna Jeżewska, Janusz Maciejowski i Jerzy Sławoń badali wpływ różnego tła na ocenę barwy okrywy włosowej u nerek odmiany standard (Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, 1981, z 259:129-135). Doświadczenie prowadzono w dwóch etapach. Pierwszy z nich polegał na pobraniu pęczków włosów od różnych nerek odmiany standard, uznanych pod względem barwy za gorsze i lepsze. Następnie komisyjnie uszeregowano próbki według gradacji natężenia barwnika od najciemniejszej do najjaśniejszej, najpierw na papierze białym, następnie niebieskim i później czarnym. Metodą regresji drugiego na pierwszy, ustalono współczynniki powtarzalności wyników na każdym tle. W drugim etapie badań na zwierzętach, przy sztucznym świetle, przeprowadzono ocenę zwierząt. Zwierzęta umieszczono w klatkach zabiegowych. Norki oceniano na stole o blacie niebieskim i czarnym. Białego tła nie stosowano wobec zdecydowanie negatywnych wyników uzyskanych w doświadczeniu I. Czarne tło dawało największą powtarzalność ocen barwy okrywy włosowej. Niższą powtarzalność stwierdzono dla niebieskiej barwy tła i najniższą dla białej. Przy tradycyjnej ocenie nerek w klatkach, trzymanyh w rękach osoby oceniającej, w odległości odpowiadającej jej ostrości widzenia,

barwa tła blatu stołu nie odgrywa większej roli w dokładności oceny.

Kolejna praca, wykonana przez dr. Jerzego Sławonia wspólnie z prof. Januszem Maciejowskim, to „Wyniki rozrodu lisów polarnych utrzymywanych w klatkach wolnostojących i w pawilonach” (J. Maciejowski, J. Sławoń, 1981, Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 259:93-99). We wnioskach autorzy stwierdzili, że samice utrzymywane w pawilonach wykazywały nieco później objawy rui w porównaniu z samicami trzymanyh w klatkach wolnostojących. Utrzymywanie samic w klatkach bądź w pawilonach nie wpłynęło w widocznie różnicujący sposób na obie grupy w średniej liczbie urodzonych i odchowanych szczeniąt.

Stałym elementem zainteresowań naukowych dr. inż. Jerzego Sławonia były zagadnienia żywieniowe. W czasie swojej kariery naukowej kilkakrotnie powracał do wykorzystania krwi w żywieniu mięsożernych zwierząt futerkowych. W pracy „Zastosowanie krwi technicznej w żywieniu lisów polarnych” (Jerzy Sławoń, Janusz Kulikowski, Piotr Mańkowski, 1981, Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 259:29-34.) wykazał, że żywienie młodzieży lisów niebieskich karmą, w której 50 % białka strawnego pochodziło ze świeżej krwi technicznej, spowodowało istotne zwiększenie masy ciała zwierząt doświadczalnych w wieku ubojowym w stosunku do masy zwierząt kontrolnych przy wykształceniu okrywy włosowej równorzędnej zwierzętom kontrolnym. Dodatkowo koszt żywienia karmą, składającą się z krwi technicznej i mieszanki suchej, okazał się o około 20 %

niższy od kosztu żywienia karmą tradycyjną.

Przytaczając prace opublikowane w czasopiśmie naukowych, nie sposób nie powiedzieć o Jego książkach. Już w roku 1964 nakładem Państwowego Wydawnictwa Rolniczego i Leśnego ukazał się podręcznik „Hodowla lisów” autorstwa Z. Wolińskiego i J. Sławonia. W latach 60. i 70. był autorem rozdziału „Hodowla lisów” w ogromnym - jak na ówczesne czasy - wydawnictwie „Zootechnika”, które doczekało się kilku wznowień. W latach 70. Jerzy Sławoń wraz z H. Lisieckim oraz Z. Wolińskim publikuje dwa podręczniki: „Hodowla norek” (Lisiecki, Sławoń, 1971, PWRiL) i „Hodowla lisów” (Sławoń, Woliński, 1975, PWRiL).

I wreszcie chyba najważniejsza Jego książka, opublikowana w roku 1987 przez PWRiL – „Żywienie lisów i norek”. Niejako „po drodze” opublikował normy żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych (W-wa, 1978) oraz był głównym autorem norm żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych w pracy zbiorowej „Normy żywienia mięsożernych i roślinożernych zwierząt futerkowych. Wartość pokarmowa pasz” (PAN, Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt, Jabłonna 1994).

W latach 80. swoje zainteresowania skierował na szeroko rozumiane kwestie żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych. W ramach RPBR zajął się badaniami nad opracowaniem suchych mieszanek pełnoporcjowych dla lisów. W wyniku tych badań powstał szereg prac:

Badanie nad opracowaniem składu suchych mieszanek pełnoskładnikowych dla lisów polarnych. J. Sławoń, 1981, Zeszy-

ty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 259:23-28.

Wpływ suchych mieszanek pełnoporcjowych na profil metaboliczny krwi lisów polarnych niebieskich. Stanisław Wójcik, Leon Saba, Zbigniew Białkowski, Jerzy Sławoń, 1987, Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, z. 341:231-237.

Zastosowanie wysokich dawek suchych mieszanek pokarmowych w żywieniu młodzieży lisów polarnych. Stanisław Niedźwiadek, Jerzy Sławoń, Andrzej Zoń, Urszula Statkiewicz, Paweł Bielański, Jan Zając, 1997, Roczniki Naukowe Zootechniki, 24, 4:203-212.

W Skolimowie przeszedł wszystkie stopnie kariery zawodowej, zostając w końcu dyrektorem ośrodka. W roku 1992 skolimowska ferma mięsożernych zwierząt futerkowych została włączona w skład Instytutu Zootechniki w Krakowie jako Stacja Badawcza.

Pracując w Instytucie Zootechniki, kontynuował badania żywieniowe. Powracał do dawnych problemów, tak jak w przypadku badań nad maksymalnym wykorzystaniem krwi w dawkach pokarmowych dla samic lisów niebieskich w okresie laktacji (Stanisław Niedźwiadek, Andrzej Zoń, Jan Zając, Paweł Bielański, Jerzy Sławoń, 1997, Roczniki Naukowe Zootechniki, 24, 3:187-192).

Rozpoczął również, kontynuowane w Instytucie Zootechniki przez dr. inż. Andrzeja Zonia i jego współpracowników, badania nad wykorzystaniem różnego typu ubocznych pasz pochodzenia zwierzęcego w żywieniu mięsożernych zwierząt futerkowych. W roku 1997 została opublikowana praca „Zastosowanie w żywieniu lisów i norek dawek pokarmowych z wysokim udziałem

odpadów ze śledzia bałtyckiego (Stanisław Niedźwiadek, Jerzy Sławoń, Paweł Bielański, Andrzej Zoń, Urszula Statkiewicz, Jan Zając. Roczniki Naukowe Zootechniki, 24, 3:193-203).

W ostatnich latach pracy dr inż. Jerzy Sławoń dostrzegł potrzebę rozwiązania palącego problemu zanieczyszczeń, powstających wokół dużych ferm. W wyniku projektu badawczego Komitetu Badań Naukowych pt. „Badania nad sposobami ograniczenia lub eliminacji zagrożeń dla środowiska naturalnego, wynikających z fermowej hodowli zwierząt futerkowych”, wykonywanego wraz z zespołem uczonych z ośrodka lubelskiego, powstało kilka prac poświęconych tej tematyce:

Wpływ dużych ferm mięsożernych zwierząt futerkowych na bakteryjne zanieczyszczenie wód stojących. Leon Saba, Hanna Bis-Wencel, Jerzy Sławoń, Paweł Bielański, 1996, Roczniki Naukowe Zootechniki 23, 4:233-240.

Zanieczyszczenia fizykochemiczne wód zbiorników stojących przez duże fermy zwierząt futerkowych. Jerzy Sławoń, Leon Saba, Hanna Bis-Wencel, Stanisław Niedźwiadek, Michał Fic, 1996, Roczniki Naukowe Zootechniki, 23, 4:241-254.

Wpływ kąpieliskowego systemu utrzymania nutrii na stopień zanieczyszczenia wód. Jerzy Sławoń, Leon Saba, Hanna Bis-Wencel, Stanisław Niedźwiadek, Paweł Bielański, 1996, Roczniki Naukowe Zootechniki, 23, 1:235-244.

Końcowym efektem tego projektu było opracowanie pt. „Wytyczne do nowelizacji przepisów lokalizacji i użytkowania ferm mięsożernych zwierząt futerkowych” (Materiały Informacyjne Stacji Badawczej Zwierząt Fu-

terkowych w Konstancinie-Jeziornie, z. 3, 1996.)

Przejście na emeryturę w roku 1999 nie oznaczało wyłączenia Go z aktywnej działalności zawodowej. Nadal pracował w Instytucie Zootechniki, był kierownikiem i realizatorem kolejnych projektów badawczych.

Latem 2002 roku dr inż. Jerzy Sławoń zakończył swój ostatni projekt badawczy pt. „Weryfikacja stosowanych i opracowanie nowych metod żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych w aspekcie ich wpływu na produktywność i stan zdrowotny”. Celem tego programu było:

- przeprowadzenie monitoringu stosowanych na fermach krajowych sposobów żywienia i ustalenie ich skutków zdrowotnych, hodowlanych i ekonomicznych;
- określenie przydatności w warunkach krajowych zalecanych metod żywienia;
- podjęcie prób ograniczenia lub eliminacji niekorzystnych następstw stosowanych metod żywienia i ewentualnie zaproponowanie nowych.

Analiza wyników hodowlanych, uzyskanych na poszczególnych fermach stosujących karmę o zróżnicowanym poziomie energii i składników odżywczych oraz różnym stanie mikrobiologicznym i chemicznym,

pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków poznawczych i aplikacyjnych:

Stwierdzono, że nałożenie się skutków żywienia wysokoenergetycznego z zanieczyszczeniem mikrobiologicznym i procesami rozkładu karmy powodowało nasilenie stresu oksydacyjnego, czego następstwami są:

- wzrost powyżej wartości referencyjnych poziomu bilirubiny i mocznika oraz wzrost aktywności enzymów wątrobowych ALT, ASP i AP w surowicy krwi;
- rozwój z różnym nasileniem procesów zwyrodnieniowych w wątrobie a szczególnie w nerkach; zakres zmian ograniczało zastosowanie antyutleniających i środków konserwujących;
- zanieczyszczenie karmy niektórymi patogenami, jak: pałeczka rodzaju *Salmonella enteritis* lub pierwotniakiem *Toksoplasma gondii*, miało zasadniczy wpływ na stan zdrowia i wyniki produkcyjne lisów;
- zalecany w normach poziom żywienia energetycznego jest zasadny z hodowlanego, a szczególnie ekonomicznego punktu widzenia, z tym jednak, że może wywierać nega-

tywny wpływ na stan zdrowotny zwierząt, który można ograniczyć poprzez:

- zmniejszenie w dawkach pokarmowych w ostatnim okresie odchowu (tj. od połowy października) udziału energii z tłuszczu do 40-45%, przy równoczesnym zwiększeniu energii z białka do: 35-40% i energii z węglowodanów do: 20-25%;
- zapewnienie właściwego stanu mikrobiologicznego i chemicznego karmy poprzez stały monitoring pasz i karmy oraz utrzymanie stanu higienicznego na fermie;
- zastosowanie konserwantów, w tym: antyutleniających w całym okresie odchowu i rozrodu;
- ponadto stwierdzono, że do oceny prawidłowości żywienia mogą być przydatne wskaźniki profilu metabolicznego wątrobowego i nerkowego;
- dodatkowym efektem zrealizowanego projektu badawczego (którego nie przewidziano w pierwotnych założeniach) było stwierdzenie występowania toksoplazmozy u lisów na jednej z ferm objętych monitoringiem. Należy podkreślić, że jest to

pierwszy przypadek opisany w piśmiennictwie krajowym. Toksoplazmoza jest to zoonoza groźna dla personelu pracującego na fermach lisich i z tego powodu powinna być uwzględniona przy kontroli stanu zdrowia ludzi na nią narażonych.

Efektom tych badań było kilka prac naukowych:

1. „Badania mikrobiologiczne wymazów z odbytu i wycinków narządów lisów w różnych okresach chowu”. Kopczewski A., Saba L., Bis-Wencel H., Sławoń J., Zoń A., Strzałkowski L., Zdunkiewicz T., Annales UMCS sec. DD. 2000 LV/B.

2. „Wyniki badań mikrobiologicznych i parazytologicznych karmy lisów”. Kopczewski A., Saba L., Bis-Wencel H., Sławoń J., Zoń A., Strzałkowski L., Zdunkiewicz T., Annales UMCS sec. DD. 2000 LV/B.

3. „Wpływ żywienia karmą wysokoenergetyczną na wzrost i jakość okrywy włosowej oraz zmiany anatomopatologiczne u lisów polarnych”. Sławoń J., Bis-Wencel H., Zoń A., Saba L., Kopczewski A., Wnuk W., Zeszyty Naukowe PTZ, 53/2000.

4. „Wpływ żywienia wysokoenergetycznego samic lisów polarnych niebieskich na wyniki rozrodu w świetle badań histopatologicznych i bakteriologicz-

nych”. Kopczewski A., Saba L., Sławoń J., Bis-Wencel H., Zoń A.; Gąsiorek B., Zeszyty Naukowe PTZ 58/2001.

5. „Toksoplazmoza lisów polarnych”. Kopczewski A., Saba L., Bis-Wencel H., Sławoń J., Zoń A., Medycyna Weterynaryjna 2001, 57(12).

6. „The effect of tend with various hig-energy levels on the anatomical and fistopathological changes in the Arctic foxes”. Kopczewski A., Nozdryn-Płotnicki Z., Ondrasovic M., Bis-Wencel H., Saba L., Sławoń J., Zoń A., Strzałkowski L., Ulewicz W., Folie Veterinaria 45.3.2001.

7. „Wpływ zróżnicowanego poziomu żywienia wysokoenergetycznego oraz antyoksydantów na parametry biochemiczne surowicy lisów polarnych”. A. Kopczewski, Bis-Wencel H., Saba L., Sławoń J., Ondrasovic M., Wnuk W., Medycyna Weterynaryjna 2002, 58(8).

Doceniał nadchodzący postęp - to z Jego i prof. Stanisława Niedźwiadka inicjatywy został opracowany przez zespół pod kierunkiem dr. inż. Leszka Mroczyńskiego pierwszy i jak na razie jedyny z prawdziwego zdarzenia polski komputerowy program żywieniowy dla mięsożernych zwierząt futerkowych.

Ten także szeroki profil zainteresowań Doktora byłby nie-

pełny, gdyby nie wspomnieć o Jego ogromnych dokonaniach popularyzatorskich. To z Jego inicjatywy i dzięki Jego talentom organizacyjnym ukazuje się branżowe czasopismo – „Hodowca Zwierząt Futerkowych”. To dzięki Jego pracy i wiedzy polscy hodowcy cały czas mieli aktualne analizy międzynarodowych rynków futrzarskich.

Był członkiem związków hodowców, uznanym sędzią oceny pokroju zwierząt futerkowych.

Z Jego inicjatywy w 1998 roku został założony Polski Związek Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych, któremu nadał kształt i program działania. Również Jego zasługą było powstanie spółki hodowców „Skinpolex”, zajmującej się sprzedażą skór na międzynarodowych aukcjach futrzarskich.

Oprócz działalności organizacyjnej i naukowej, nie można nie wspomnieć o Jego życzliwości dla współpracowników. Pod Jego okiem wielu hodowców zdobywało kwalifikacje a studenci i młodzi pracownicy naukowcy mogli poszerzać swoją wiedzę.

Doktor Jerzy Sławoń był dla wielu z nas nie tylko współpracownikiem, ale także Przyjacielem, który żywo interesował się naszymi troskami i kłopotami. Potrafił cierpliwie wysłuchać i życzliwie doradzić.

PIŚMIENNICTWO

- J. Sławoń. Wpływ treściwych pasz zbożowych na wzrost i jakość okrywy nutrii. Roczniki Nauk Rolniczych, 1960, 76-B-2:257-268.
- T. Sławiński, J. Sławoń, M. Bednarz. Transport treści pokarmowych u nerek (*Mustels Vision Schrb*). Roczn. Nauk Roln. 1962. 80-B2:169-186.
- T. Sławiński, M. Bednarz, J. Sławoń. Wstępne badania nad transportem treści pokarmowej u lisów srebrzystych (*Vulpes Vulpes L.*) Roczn. Nauk Roln. 1962. 80-B2:187-198.
- J. Sławoń. Hodowla lisów. Praca zbiorowa. Zootechnika, wydanie II 1963, wydanie III 1974, PWRiL.
- S. Jarosz, J. Sławoń, J. Motz. Próby określenia współzależności między odruchami płciowymi, cechami nasienia i płodnością nerek. Roczniki Nauk Rolniczych, 1968, 90-B-4:463-475.
- J. Sławoń. Badania możliwości ograniczenia białka zwierzęcego w żywieniu młodzieży lisów polarnych. 1971, Maszynopis.
- H. Lisiecki, J. Sławoń. Hodowla nerek. 1971, PWRiL.
- J. Maciejowski, J. Sławoń. Subiektywność licencyjnych ocen nerek standard jako źródło błędów w pracy hodowlanej. 1973, Prace i Materiały Zootechniczne 4:69-82.

- J. Maciejowski, J. Sławoń, S. Brzozowski. Wpływ różnego systemu krycia na płodność nerek. 1973, *Prace i Materiały Zootechniczne* 4:55-68.
- J. Maciejowski, J. Sławoń, S. Brzozowski. Wpływ różnego systemu krycia na płodność nerek. 1973, *Prace i Materiały Zootechniczne* 4:55-68.
- S. Wójcik, J. Tyczkowski, L. Saba, J. Sławoń. Zawartość elementów mineralnych w surowicy krwi lisów polarnych niebieskich (*Alopex lagopus L.*). 1975 *Medycyna Weterynaryjna*, 11:11-12.
- S. Wójcik, J. Sławoń, L. Saba, J. Tyczkowski, Z. Białkowski A. Polomis. Ocena hematologicznych i biochemicznych wskaźników krwi lisów polarnych niebieskich w zależności od żywienia. 1975, *Medycyna Weterynaryjna*, 4:224-226.
- J. Sławoń, Z. Woliński. Hodowla lisów. 1975, PWRiL.
- L. Saba, J. Tyczkowski, J. Sławoń, S. Wójcik. Zawartość elementów mineralnych w surowicy krwi nerek. 1977, *Medycyna Weterynaryjna*, 1:51-52.
- J. Sławoń. Normy żywienia mięsożernych zwierząt futerkowych. 1978, MJ Warszawa.
- J. Maciejowski, G. Jeżewska, J. Sławoń. The heritability of the hair length in the standard mink. 1980, *Prace i Materiały Zootechniczne*, 21:67-75.
- S. Wójcik, L. Saba, Z. Białkowski, J. Tyczkowski, J. Sławoń. Wpływ dodatku krwi konserwowanej do karmy lisów polarnych na wybrane wskaźniki krwi. 1980, *Medycyna Weterynaryjna*, 3:182-184.
- J. Sławoń. Badania nad opracowaniem składu suchych mieszanek pełnoskładnikowych dla lisów polarnych. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:23-28.
- J. Sławoń, J. Kulikowski, P. Mańkowski. Zastosowanie krwi technicznej w żywieniu lisów polarnych. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:29-34.
- J. Maciejowski, J. Sławoń. Wyniki rozrodu lisów utrzymywanych w klatkach wolnostojących i w pawilonach. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:93-99.
- G. Jeżewska, J. Maciejowski, J. Sławoń. Wpływ różnego rodzaju tła na ocenę barwy okrywy włosowej u nerek odmiany standard. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:129-135.
- G. Jeżewska, J. Maciejowski, J. Sławoń. Zmienność i powtarzalność ocen cech pokrojowych u nerek standard. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:121-128.
- J. Sławoń, I. Kosior, J. Kulikowski, P. Poszwald. Próba chowu dzika w warunkach ferm hodowlanych. 1981, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 259:229-234.
- G. Jeżewska, J. Maciejowski, J. Sławoń. Selekcja na plenność i masę ciała nerek standard. 1983, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 302:75-81.
- S. Wójcik, L. Saba, Z. Białkowski, J. Sławoń. Wpływ suchych mieszanek pełnoporcjowych na profil metaboliczny krwi lisów polarnych niebieskich., 1987, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 341:231-237.
- J. Sławoń. Żywienie lisów i nerek. 1987, PWRiL.
- Normy żywienia mięsożernych i roślinożernych zwierząt futerkowych. Wartość pokarmowa pasz. 1994, PAN, Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt, Jabłonna.
- L. Saba, H. Bis-Wencel, J. Sławoń, P. Bielański. Wpływ dużych ferm mięsożernych zwierząt futerkowych na bakteryjne zanieczyszczenie wód stojących. 1996, *Roczniki Naukowe Zootechniki* 23, 4:233-240.
- J. Sławoń, L. Saba, H. Bis-Wencel, S. Niedźwiadek, M. Fic. Zanieczyszczenia fizykochemiczne wód zbiorników stojących przez duże fermy zwierząt futerkowych. 1996, *Roczniki Naukowe Zootechniki*, 23, 4:241-254.
- J. Sławoń, L. Saba, H. Bis-Wencel, S. Niedźwiadek, P. Bielański. Wpływ kąpieliskowego systemu utrzymania nutrii na stopień zanieczyszczenia wód. 1996, *Roczniki Naukowe Zootechniki*, 23, 1:235-244.
- Praca zbiorowa pt. „Wytyczne do nowelizacji przepisów lokalizacji i użytkowania ferm mięsożernych zwierząt futerkowych”. 1996, *Materiały Informacyjne Stacji Badawczej Zwierząt Futerkowych w Konstancinie-Jeziornie*, z. 3.
- S. Niedźwiadek, J. Sławoń, P. Bielański, A. Zoń, U. Statkiewicz, J. Zajac. Zastosowanie w żywieniu lisów i nerek dawek pokarmowych z wysokim udziałem odpadów ze śledzia bałtyckiego. 1997, *Roczniki Naukowe Zootechniki*, 24, 3:193-203.
- S. Niedźwiadek, J. Sławoń, A. Zoń, U. Statkiewicz, P. Bielański, J. Zajac. Zastosowanie wysokich dawek suchych mieszanek pokarmowych w żywieniu młodzieży lisów polarnych. 1997, *Roczniki Naukowe Zootechniki*, 24, 4:203-212.
- A. Kopczewski, L. Saba, H. Bis-Wencel, J. Sławoń, A. Zoń, L. Strzałkowski, T. Zdunkiewicz. Badania mikrobiologiczne wymazów z odbytu i wycinków narządów lisów w różnych okresach chowu. 2000, *Annales UMCS sec. DD. LV/B*.
- A. Kopczewski, L. Saba, H. Bis-Wencel, J. Sławoń, A. Zoń, L. Strzałkowski, T. Zdunkiewicz. Wyniki badań mikrobiologicznych i parazytologicznych karmy lisów. 2000, *Annales UMCS sec. DD. LV/B*.
- J. Sławoń, H. Bis-Wencel, A. Zoń; L. Saba, A. Kopczewski, W. Wnuk. Wpływ żywienia karmą wysokoenergetyczną na wzrost i jakość okrywy włosowej oraz zmiany anatomopatologiczne u lisów polarnych. 2000, *Zeszyty Naukowe PTZ*, 53.
- A. Kopczewski, L. Saba, J. Sławoń, H. Bis-Wencel, A. Zoń, B. Gąsiorek. Wpływ żywienia wysokoenergetycznego samic lisów polarnych niebieskich na wyniki rozrodu w świetle badań histopatologicznych i bakteriologicznych. 2001, *Zeszyty Naukowe PTZ* 58.
- A. Kopczewski, L. Saba, H. Bis-Wencel, J. Sławoń, A. Zoń. Toksoplazmoza lisów polarnych. 2001, *Medycyna Weterynaryjna*, 57(12).
- A. Kopczewski, Z. Nozdryn-Plotnicki, M. OndraSovic, H. Bis-Wencel, L. Saba, J. Sławoń, A. Zoń, L. Strzałkowski, W. Ulewicz. The effect of tend with various hig-energy levels on the anatomical and fistopathological changes in the Arctic foxes. 2001, *Folie Veterinaria* 45.3.
- A. Kopczewski, H. Bis-Wencel, L. Saba, J. Sławoń, M. OndraSovic, W. Wnuk. Wpływ zróżnicowanego poziomu żywienia wysokoenergetycznego oraz antyoksydantów na parametry biochemiczne surowicy lisów polarnych. 2002 *Medycyna Weterynaryjna*, 58(8).

INFORMACJA

O PRACACH KOMISJI SEJMOWYCH

VIII kadencja

5 września 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ przeprowadziła pierwsze czytanie i rozpatrzyła rządowy projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach, związanych z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 793).

Uzasadnienie projektu przedstawił sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Jacek Bogucki.

Głównym celem projektu jest zapewnienie możliwości zagospodarowania produktów pochodzenia zwierzęcego, przeznaczonych do spożycia przez ludzi, wyprodukowanych z mięsa świń wolnych od wirusa afrykańskiego pomoru świń, utrzymywanych na obszarach, na których wprowadzono ograniczenia w związku z wystąpieniem tego wirusa na terytorium Polski. Komisja przyjęła poprawkę polegającą m.in. na skróceniu z co najmniej 3 do co najmniej 2 miesięcy okresu przetrzymywania świń, z których mogłyby pochodzić produkty mięsne. Komisja przyjęła sprawozdanie.

Sprawozdawca – poseł Jan Krzysztof Ardanowski (PiS).

Komisja wysłuchiwała informacji Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Środowiska o problemach związanych z występowaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF) w Polsce oraz zmianach, które należałoby przeprowadzić w ustawodawstwie polskim, ze szczególnym uwzględnieniem ustawy – Prawo łowieckie.

Afrykański pomór świń pojawił się w Polsce w połowie lutego 2014 r. W 2015 r. choroba dotyczyła głównie dzików, wirusa wykryto tylko w trzech małych gospodarstwach rolnych. Od końca lipca 2016 r. odnotowano 15 przypadków wirusa w gospodarstwach. Jak poinformowała podsekretarz stanu w MRiRW – Ewa Lech, do dziś wykryto w Polsce 108 ognisk ASF u dzików, 19 w gospodarstwach trzody chlewnej, zutylizowano ponad 1200 sztuk świń i w prawie wszystkich przypadkach wypłacono odszkodowania. Choro-

ba rozprzestrzeniła się poza woj. podlaskie, przypadki zachorowań odnotowano w woj. lubelskim i mazowieckim.

Dyrektor Departamentu Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji – Andrzej Świderek stwierdził, że zdaniem MSWiA, działania zmierzające do ograniczenia rozpowszechniania się ASF w Polsce powinny być ukierunkowane na restrykcyjne egzekwowanie przestrzegania już istniejących przepisów prawa co do zwalczania chorób zakaźnych u zwierząt, zwłaszcza na obszarach ochronnych. Poinformował, że Komendant Główny Straży Granicznej wydał specjalne wytyczne dla służb granicznych, aby zabezpieczyć Polskę przed przedostaniem się źródeł choroby spoza kraju. Policja ma zapewnić bezpieczeństwo podczas działań Inspekcji Weterynaryjnej, udzielić wsparcia podczas izolowania strefy zapowietrzonych i zakażonych, z Inspekcją Weterynaryjną kontrolować targowiska i szlaki komunikacyjne.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska – Andrzej Konieczny poinformował m.in., że 5 lipca wydał dyspozycję wykonania (do 30 września przez Lasy Państwowe, a do 16 października przez Polski Związek Łowiecki) odstrzałów sanitarnych dzików. W sierpniu Ministerstwo Środowiska wydało dyspozycję aktywnych poszukiwań padłych dzików w parkach narodowych na wschód od Wisły.

W trakcie dyskusji rolnicy dopominali się m.in. o bardziej radykalny odstrzał dzików oraz lepszą pracę Inspekcji Weterynaryjnej; wskazywano na nieprawidłowości w pracy weterynarzy. Przywołano opinie światowych ekspertów, że głównym narzędziem walki z ASF jest szukanie padłych zwierząt i odpowiednia utylizacja, a nie odstrzał.

W odpowiedzi minister Ewa Lech poinformowała, że połowa wszystkich padłych, przebadanych dzików zginęła na skutek ASF, a połowa z innych przyczyn. Prezes Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej – Jacek Łukaszewicz stwierdził, że potrzebne są środki do egzekwowania decyzji, a Inspekcja Weterynaryjna powinna być

pod bezpośrednim nadzorem premiera, a nie ministra rolnictwa. Poinformował też o problemach, jakie mają weterynarze.

W posiedzeniu uczestniczył główny lekarz weterynarii – Włodzimierz Skorupski.

Na kolejnym posiedzeniu Komisja wysłuchała informacji Ministrów: Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Spraw Zagranicznych oraz Rozwoju w sprawie zasad obrotu artykułami rolno-spożywczymi między Polską a Ukrainą.

Informację przedstawiła podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych – Joanna Wronecka.

Analiza wymiany handlowej pomiędzy obydwojema krajami za pierwsze półrocze 2016 r. wskazuje, że w porównaniu do analogicznego okresu roku 2015 nastąpił wzrost eksportu towarów z Polski na Ukrainę o 10,7% oraz importu z Ukrainy do Polski o 17,2%. Odnotowano głównie wzrost eksportu żywych zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego oraz gotowych artykułów spożywczych, alkoholu i tytoniu.

Ukraina stanowi jednak nadal relatywnie niewielki rynek zbytu dla polskich produktów rolno-spożywczych.

Komisja rozpatrzyła i przyjęła odpowiedź Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na dezyderat nr 3 w sprawie podjęcia działań mobilizujących i obligujących instytucje UE do rozwiązania bieżącej, krytycznej sytuacji w sektorze mleka i mięsa wieprzowego w Polsce i na całym rynku europejskim.

13 września 2016 r.

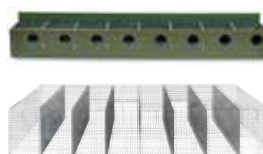
Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ wysłuchała informacji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat aktualnej sytuacji na rynku owoców i przetwórstwa owocowo-warzywnego. Informację przedstawił sekretarz stanu – Zbigniew Babalski.

Sekretarz stanu poinformował o szacowanej ilości zbiorów owoców w nadchodzącym sezonie oraz powodach niskiej ceny jabłek, na którą

**Poprawiamy Państwa wydajność, ponieważ wpływa to na poziom kosztów.
Poprawiamy Państwa jakość, ponieważ wpływa to na cenę sprzedaży.**

W HG rozumiemy, że zapewnianie wydajności jest równie ważne jak zapewnianie jakości. Poświęciliśmy 40 lat na wspieraniu rozwoju duńskich hodowli norek do poziomu światowego – w ścisłej współpracy z hodowcami i domami aukcyjnymi. Takie podejście pozwala nam wymieniać się wiedzą i doświadczeniem, a to pomaga wspierać rozwój produktów z naszej oferty.

Proszę skontaktuj się z nami w celu uzyskania oferty na kotniki, siatkę naprawczą i kompletne klatki.

HG

Olgierd Jakubowski: 509 650 136
Daniel Sawa: 728 438 933
Henrik Mortensen: +45 20 20 56 11

IMPROVING YOUR FUR BUSINESS
www.hgpoland.pl | 91 885 23 04/05

od trzech lat w głównej mierze wpływa nałożone przez Rosję embargo, duża konkurencja jabłek z krajów, gdzie koszty produkcji są dużo niższe, a także rekordowy urodzaj jabłek w Polsce w bieżącym roku. Aktualna cena skupu jabłek, przeznaczonych do przetwórstwa, wynosi poniżej 20 groszy za kilogram, a cena satysfakcjonująca rolników powinna być na poziomie 35 groszy za kilogram. W informacji podkreślano również dalsze wsparcie Agencji Rynku Rolnego dla producentów niektórych owoców i warzyw w związku z kontynuacją zakazu ich przywozu z UE do Rosji. Wskazano na inne mechanizmy pomocowe państwa, które powinny wpłynąć na polepszenie sytuacji na tym rynku, m.in. program „Owoce w szkole” oraz inicjatywy ustawodawcze – m.in. projekt ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

W dyskusji podkreślano również znaczący wzrost światowej produkcji owoców przy jednoczesnym braku wzrostu konsumpcji świeżych owoców i warzyw oraz ich przetworów. W Polsce średnie roczne spożycie jabłek deserowych wynosi 13/14 kg na osobę. W celu zwiększenia spożycia jabłek należy podjąć szereg działań (kampanie promocyjno-informacyjne, ciągłe poszukiwanie nowych rynków zbytu, jak również wykreowanie nowych innowacyjnych kanałów ich wykorzystania np. cydr i perry).

Na kolejnym posiedzeniu Komisja rozpatrzyła sprawozdanie podkomisji nadzwyczajnej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (druk nr 469).

Projekt ma na celu usprawnienie systemu ubezpieczeń w rolnictwie przez zapewnienie producentom rolnym szerszej dostępności do ubezpieczeń upraw rolnych z dopłatami z budżetu państwa do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych. Zmiana ustawy zapewni i upowszechni sprzedaż umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, zawierających pakiety rodzajów ryzyka.

Komisja przyjęła sprawozdanie w brzmieniu sprawozdania podkomisji.

Sprawozdawca – poseł Kazimierz Gołujuch (PiS).

Komisja wysłuchiwała informacji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat pomocy rolnikom, którzy ponieśli straty w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych ze szczególnym uwzględnieniem systemu monitoringu zjawiska suszy rolniczej.

Informację przedstawił sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Zbigniew Babalski.

Minister poinformował, że producenci rolni, poszkodowani w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, poza odszkodowaniami z zakładów ubezpieczeń, mogą ubiegać się w ramach obowiązujących przepisów o kredyt preferencyjny, zarówno obrotowy – na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej – jak i na odtworzenie środków trwałych. Podstawowym warunkiem ubiegania się o ww. kredyt jest oszacowanie szkód przez komisję powołaną przez wojewodę w terminie do 2 miesięcy od dnia zgłoszenia przez producenta rolnego wystąpienia szkód, nie później niż do zbioru plonu głównego danej uprawy albo jej likwidacji.

W dyskusji zwracano uwagę na niektóre rozwiązania przedstawione w rządowym projekcie ustawy, które będą miały niekorzystny wpływ na wysokość składek płaconych przez rolników oraz spowodują ograniczenie oferty ubezpieczeniowej dla producentów rolnych, co w przyszłości zwiększy wydatki państwa przeznaczone na bezpośrednią pomoc dla poszkodowanych producentów rolnych.

Uznano, że wprowadzenie ustawy w obecnym kształcie spowoduje znaczne ograniczenie liczby producentów rolnych, którzy będą mogli skorzystać z dopłaty do składek za ubezpieczenie upraw rolnych.

Konstrukcje drewniane pawilonów do hodowli norek.

Projektowanie, produkcja. Tel. 502 08 02 36

e-mail: dawid@lisiewicz.com.pl

14 września 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ przeprowadziła pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (druk nr 791).

Uzasadnienie projektu przedstawił sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Jacek Bogucki.

Projekt dotyczy zmiany sposobu wykorzystania środków funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, tak, aby środki te w większym stopniu wspierały podmioty, od których wpłaty na fundusze promocji pochodzą.

Po zakończeniu pierwszego czytania Komisja powołała podkomisję nadzwyczajną, do której skierowała ww. projekt. Przewodniczącym podkomisji został poseł Piotr Polak (PiS).

21 września 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ rozpatrzyła rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (druk nr 832).

Projekt dotyczy usprawnienia działania Inspekcji Weterynaryjnej w walce z chorobami zakaźnymi zwierząt, w szczególności z afrykańskim pomorem świń (ASF). Inspekcja Weterynaryjna będzie mogła lepiej identyfikować podmioty prowadzące działalność nadzorowaną (np. gospodarstwa, targowiska, miejsca gromadzenia i punkty skupu zwierząt). Do rejestru takich podmiotów włączony zostanie numer ewidencyjny PESEL albo numer identyfikacyjny REGON, dzięki czemu usprawniona zostanie identyfikacja podmiotów nadzorowanych.

Komisja przyjęła poprawki polegające m.in. na: umożliwieniu wykonywania odstrzału sanitarnego dzików nie tylko na terenie obwodów łowieckich, ale także na obszarach objętych ochroną, np. w parkach narodowych, a także wprowadzające zmianę formy stosunku pracy powiatowych

lekarzy weterynarii i ich zastępców ze stosunku pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na stosunek pracy na podstawie powołania.

Komisja przyjęła sprawozdanie.

Sprawozdawca – poseł Krzysztof Szulowski (PiS).

W posiedzeniu uczestniczyli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Ewa Lech, podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska – Andrzej Szweda Lewandowski oraz prezes Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej – Jacek Łukaszewicz.

22 września 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ rozpatrzyła poprawki zgłoszone w czasie drugiego czytania do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (druki nr 832 i 865).

W czasie drugiego czytania zgłoszono 5 poprawek. Komisja wnosi o ich odrzucenie. Poprawki miały na celu m.in.:

- zwiększenie wysokości kar pieniężnych nakładanych na zarządców obwodów łowieckich za brak prowadzenia odstrzału sanitarnego, niezgłaszania przypadków padnięć lub niedostarczania odstrzelonych zwierząt łownych do określonych miejsc,
- wykreślenie przepisów dotyczących zmiany

Mink-Tech

international

POSZUKUJESZ?

MASZYN DO SPRZEDANIA LUB DO KUPIENIA?

ODWIEDŹ [MINK-TECH.EU](http://mink-tech.eu) JEDYNĄ STRONĘ INTERNETOWĄ

KTÓRA ŁĄCZY PRAWIE WSZYSTKICH

HODOWCÓW ZE SKANDYNAWII I WSCHODNIEJ EUROPY

OFERUJE NAJLEPSZE CENY SPRZĘTU DLA FERM NOREK

www.mink-tech.eu

stosunków pracy powiatowych lekarzy weterynarii i ich zastępców na stosunki pracy na podstawie powołania.

Sprawozdawca – poseł Krzysztof Szulowski (PiS)

W posiedzeniu uczestniczyli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Ewa Lech oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska – Andrzej Szweda-Lewandowski. Na kolejnym posiedzeniu Komisja wysłuchiwała informacji Ministrów: Energii, Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Środowiska, dotyczącej sprzedaży słomy przez rolników na cele energetyczne i jej wpływu na żyzność i urodzajność gleby.

Informację przedstawili: sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Zbigniew Babalski oraz naczelnik Wydziału Odnawialnych Źródeł Energii w Departamencie Energii Odnawialnej w Ministerstwie Energii – Mariusz Radziszewski.

Przyjmuje się, że plon słomy równy jest plonowi ziarna i wynosi rocznie około 30 mln ton. Słoma wykorzystywana jest do ściółkowania, na paszę, do użyźniania i utrzymania zrównoważonego bilansu próchnicy w glebie. Nadwyżki przeznaczane są głównie na cele energetyczne. Wykorzystanie odpadów z rolnictwa w energetyce zawodowej w latach 2013–2015 kształtowało się na poziomie 1,5–2 mln ton rocznie. W Ministerstwie Energii trwają prace nad rozwojem koncepcji spółdzielni energetycznych oraz klastrów energii, gospodarujących dostępnymi w najbliższym otoczeniu nośnikami energii, w tym słomą.

Komisje: Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ oraz Gospodarki i Rozwoju /GOR/ przystąpiły do rozpatrywania rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (druk nr 790).

Projekt określa zasady i tryb przeciwdziałania w celu ochrony interesu publicznego, praktykom polegającym na nieuczciwym wykorzystywaniu przewagi kontraktowej przez nabywców produktów rolnych lub spożywczych lub dostawców tych produktów, jeżeli to wykorzystywanie wywołuje lub może wywołać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Do szczegółowego rozpatrzenia projektu Komisje powołały podkomisję nadzwyczajną, której

przewodniczącym został poseł Kazimierz Gołouch (PiS).

23 września 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ rozpatrzyła uchwałę Senatu w sprawie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (druk nr 872).

Senat zaproponował jedną poprawkę. Komisja wnosi o jej przyjęcie.

Poprawka ma na celu zmianę wysokości kary nałożonej na zarządców obwodów łowieckich za niewykonanie obowiązku odstrzału sanitarnego zwierząt, niezgłoszenie przypadku padnięć lub brak dostarczenia odstrzelonych zwierząt łownych do określonych miejsc. Zdaniem Senatu, kara w wysokości od jednokrotności do trzykrotności kwoty przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego jest zbyt restrykcyjna. W poprawce Senat proponuje, aby była ona w wysokości od 0,25 do 1,3 kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

Sprawozdawca – Krzysztof Szulowski (PiS).

W posiedzeniu uczestniczyli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Ewa Lech oraz podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska – Andrzej Konieczny.

4 października 2016 r.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi /RRW/ przeprowadziła pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (druk nr 792).

Uzasadnienie projektu przedstawił sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Jacek Bogucki.

Projektowana zmiana jest podyktowana potrzebą wprowadzenia nowych regulacji, dotyczących dobrowolnego znakowania środków spożywczych informacją „Produkt polski” wraz z określeniem dodatkowo wzoru znaku graficznego, możliwego do zastosowania przy wskazywaniu takiej informacji.

Po zakończeniu pierwszego czytania Komisja powołała podkomisję nadzwyczajną, do której skierowała ww. projekt. Przewodniczącym podkomisji został poseł Zbigniew Dolata (PiS).

GĄSIOREK Sp.J.
ul. Wrzesińska 8
62-250 Czarniejewo
Tel./fax +0048 61 427 31 66
e-mail: biuro@grhgasiorek.pl

GOSPODARSTWO ROLNO-HODOWLANE GĄSIOREK Sp.J.

Czarniejewo - SKÓROWNIA

informuje
wszystkich zainteresowanych
o przyjmowaniu zgłoszeń
na skórowanie

CENA - 10,00 zł /sztuka

**Zapisy pod numerami
telefonów:
61 427 31 66, 697 825 201**

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość,
że 20.08.2016 r. zmarł nagle

kol. Zbigniew Tula

prezes Zarządu Rolniczego Zrzeszenia Hodowców Drobного Inwentarza w Opolu.

Kol. Zbigniew Tula urodził się 19.04.1937 r. w Warszawie. Swoją pracę w hodowli rozpoczął w 1972 r. jako hodowca tchórzofretek i norek. W 1973 r. został wybrany sekretarzem a następnie prezesem Zarządu Wojewódzkiego Związku Hodowców Drobного Inwentarza w Opolu, pełniąc jednocześnie funkcję prezesa Terenowej Grupy Hodowców w Brzegu, gdzie mieszkał.

Kol. Zbigniew Tula był też członkiem Sądu Koleżeńskiego w PZHDI w Warszawie, biorąc czynny udział w posiedzeniach i pracy Związku. W 1986 r. został członkiem Okręgowej Spółdzielni Hodowców Drobного Inwentarza we Wrocławiu. W 1987 r. został przewodniczącym Rady Nadzorczej, będąc jednocześnie członkiem Rady Nadzorczej Krajowej Spółdzielni Hodowli Drobного Inwentarza w Warszawie. Od 2001 r. do końca pełnił funkcję prezesa Zarządu RZHDI Opole. Kol. Zbigniew Tula był aktywnym działaczem Polskiego Związku Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych oraz jednym z założycieli Spółki Skinpolex, której był udziałowcem.

Oprócz tchórzofretek i norek, kol. Zbigniew hodował również lisy pospolite, a dla jenota i lisa płomienistego prowadził fermę reprodukcyjną.

Uczestniczył w pokazach skór i zwierząt hodowlanych, w których był wielokrotnie nagradzany Czempionami i Viceczempionami. Za swoją działalność społeczną również był wielokrotnie nagradzany.

Kol. Zbigniew był człowiekiem bardzo uczynnym, koleżeńskim, zawsze służącym pomocą i dzielącym się z hodowcami swoim doświadczeniem w pracy hodowlanej i społecznej.

Pamięć o nim pozostanie w naszych sercach na zawsze.

GĄSIOREK Sp.J.
ul. Wrzesińska 8
62-250 Czerniejewo
tel. 61 4273 166
e-mail: biuro@grhgasiorek.pl

GOSPODARSTWO ROLNO-HODOWLANE
GĄSIOREK Sp.J.
Czerniejewo

**KARMA
DLA NOREK**

0,99 zł

OFERTA HURTOWNI PZHiPZF

MIESZANKI PASZOWE UZUPEŁNIAJĄCE

MPU NORKA/LIS 0,1% - mieszanka paszowa uzupełniająca. Kompleks mineralno-witaminowy 1kg/1 tonę

PROMINK IMMUNO - zestaw probiotycznych bakterii wspomagający trawienie w przewodzie pokarmowym

MINK B -PLUS - mieszanka stosowana przy niedoborach witamin z grupy B. 500g/1 tonę

PREGNOS H - dodatek uzupełniający dietę w okresie rozrodu. 1kg/1 tonę

H-BIOTIN MAX - środek regulujący procesy zachodzące w skórze oraz poprawiający jakość okrywy włosowej. 500 g/1 tonę

KANI-HOLD MAX - preparat stosowany w sytuacjach stresowych dla zwierząt, zapobiega występowaniu kanibalizmu i autoagresji 5 kg/ 1 tonę

WIT E + SELEN - stosowana w okresie intensywnego wzrostu przy skarmianiu wysokokalorycznej paszy i w okresie rozrodu. Posiada silne właściwości oksydacyjne 500 g/ 1 tonę

TOP LIVER - wspomaga pracę i regenerację wątroby, podawany w okresie żywienia wysokoenergetycznego 400 g/tonę

TOX CONTROL - preparat redukujący mykotoksyny w paszach. 1-5 kg/ 1 tonę

DODATKI DO PASZ

WITAMINA C - pobudza mechanizmy odpornościowe organizmu, bierze udział w syntezie hemoglobiny, powstawaniu erytrocytów oraz przyswajania żelaza.

CHLOREK CHOLINY - wskazany przy wysokoenergetycznym żywieniu, pracę wątroby, ogranicza nadmierne otluszczenie.

METIONINA - niezbędna dla prawidłowego rozwoju skóry i okrywy włosowej zwierząt, syntezy białek, uczestniczy w detoksykacji organizmu, zapewnia ochronę mięszu wątroby i nerek.

CZOSNEK SUSZONY -poprawia walory smakowe karmy, wspomaga odporność organizmu.

GLUKOZA - poprawia kondycję samic w okresie wykotów oraz zmniejsza syndrom wyczerpania laktacyjnego.

ARBOCEL - koncentrat włókna surowego dodawany do karmy, w celu uzupełnienia włókna pokarmowego w dawce żywieniowej i poprawy właściwości fizycznych karmy.

LACTI GEL - zwiększa zawartość wody w karmie oraz poprawia konsystencję, szczególnie zalecany w okresie letnim.

KONSERWACJA PASZ

PIROSIARCZYN SODU - działa hamująco na rozwój bakterii i pleśni - stabilizacja i zabezpieczenie karmy

OXY - NIL - działa hamująco na rozwój bakterii i pleśni, zapobiega oksydacji tłuszczów - do konserwacji paszy wysokotłuszczowej

DEZYNSEKCJA - zwalczanie much pcheł i karaluchów

MS MAGGOT DEATH PLUS - środek do zwalczania larw pcheł

PERMAS D - środek do zwalczania dorosłych pcheł w gniazdach

AZA-FLY - bardzo silny preparat zwalczający dorosłe pchły

AGITA - produkt w postaci granulatu do przygotowania oprysku. Stosowany do zwalczania much, karaluchów i pcheł.

ASCYP - preparat owadobójczy w formie sypkiej do przygotowania oprysku

DERATYZACJA

RATER - skuteczny preparat w postaci granulatu do zwalczania gryzoni

DEZYNFEKCJA

Sucha:

DEZOSAN - bakteriobójczy preparat w formie proszku do rozsypania stosowany na różnych powierzchniach i w pomieszczeniach hodowlanych.

DEZOSAN Z MIĘTĄ - sproszkowany preparat bakteriobójczy z dodatkiem mięty pieprzowej odstraszającej pchły
Mokra:

VIRKON S - biobójczy preparat o szerokim spektrum działania na wirusy, bakterie i grzyby

Soft Care - preparat żelowy do dezynfekcji rąk + dozownik ścienny

INNE PRODUKTY

ALUMINIUM SPRAY - preparat stosowany do ochrony i pielęgnacji skóry zwierząt

ANTYKANIBAL SPRAY - preparat zapobiegający kanibalizmowi

LIGNOCEL - włókna drewna bukowego do czyszczenia, uszlachetniania i kosmetyki futer.

REHOFIX - granulaty z kolb kukurydzy do czyszczenia, uszlachetniania i kosmetyki futer.

w sprzedaży również:

- **MATY DEZYNFEKCYJNE** w różnych rozmiarach
- **POIDŁA DLA OSESKÓW**

ZAMÓWIENIA W HURTOWNI PZHiPZF W TARNOWIE PODGÓRNYM

tel. 61 814 70 51 kom. 601 348 063

Ponieważ jakość jedno ma imię: Norpol

Wydajna produkcja, nowoczesne produkty i optymalna jakość

Na pewno wymagają Państwo wyłącznie najwyższej jakości. Oczekują Państwa tylko najlepszych usług, chcąc, aby Państwa skóry z norek były przygotowywane do sprzedaży przez najlepszych specjalistów przy użyciu najnowocześniejszych technik. Oczywiście wszystko to w korzystnej cenie! Oto kilka powodów, dla których warto wybrać usługi firmy Norpol: renomowanego przedsiębiorstwa, które przetwarzając rocznie dwa miliony skór może swobodnie nazwać się największym zakładem obróbki skór futerkowych.

Zasada działania jest prosta: Norpol dostarcza pełen pakiet usług, który uwzględnia Państwa szczególne wymagania, w ramach którego mogą Państwo wybrać spośród dwóch systemów suszenia: systemu tradycyjnego lub nowoczesnego systemu FIX 2. Niewątpliwie firmę Norpol wyróżnia wydajne podejście do procesu produkcji, podczas którego cała uwaga w pełni koncentruje się na produkcie końcowym. Zawsze możecie Państwo uczestniczyć w całym procesie przetwarzania i zobaczyć to wszystko na własne oczy!

Norpol
PELTING CENTER

www.norpol.com.pl

LABORATORIUM DIAGNOSTYKI CHOROBY ALEUCKIEJ NOREK

Hodowco!

Badaj swoje zwierzęta minimum 2 razy w roku.

Planujesz zakup zwierząt? Sprawdź ich zdrowotność.

**LABORATORIUM PZHIPZF WYKONUJE BADANIA W KIERUNKU WYKRYCIA
WIRUSA AMDV CHOROBY ALEUCKIEJ NOREK**

Nowoczesna metoda CIEP

- wysoka czułość
- krótki czas oczekiwania na wynik

Szczegółowe informacje,
ustalenie harmonogramu
badań pod nr tel.:
61 816 40 24, 61 814 70 51

**LABORATORIUM
PZHiPZF**

ANALIZA CHEMICZNA KARMY DLA ZWIERZĄT FUTERKOWYCH MIĘSOŻERNYCH

Kierunki badań:

- ⇒ Białko
- ⇒ Tłuszcz
- ⇒ Węglowodany
- ⇒ Popiół surowy
- ⇒ Sucha Masa [SM]
- ⇒ Wilgotność
- ⇒ pH
- ⇒ określenie kaloryczności
- ⇒ procentowy [%] udział składników pokarmowych (białka, tłuszczu, węglowodanów) w energii

Informacje dotyczące badania,
przygotowania próbki do analizy
otrzymają Państwo pod nr tel:
61-816-40-24, 61-814-70-51